

Pisne pripombe na osnutek NPVO iz javne razprave s komentarjem MOPE

POROČILO

Vsebina:

Pripombe na osnutek NPVO	2
Preglednica pisnih pripomb na osnutek NPVO	3
Pisne pripombe na osnutek NPVO s komentarjem MOPE .	5

Naročnik:

Ministrstvo za okolje, prostor in energijo
Dunajska 48
1000 Ljubljana

Izvajalec:

modra
komunikacije in moderiranje d.o.o.
communication and facilitation

Topol pri Medvodah 19
1215 Medvode

Poročilo pripravili: Vida Ogorelec Wagner in mag. Inga Turk (komentarji MOPE),
8. 10. 2004

Pripombe na osnutek NPVO

V predprisanem roku (do 10. septembra 2004) je MOPE na osnutek Nacionalnega programa varstva okolja prejel pripombe 15 institucij, organizacij in posameznikov, ki je bil objavljen julija in predstavljen na javni predstavitvi 2. septembra 2004.

Pripombe so posredovali:

2. september

- RDEG Ivančna Gorica, Franc Hegler, rdeg.ivg@volja.net (pisno na papirju – pripombe niso vključene v to poročilo)

v elektronski obliki:

3. september

- Franc Avberšek, franc.avbrsek@rudnik-zv.si

4. september

- Marko Jerovčnik, jerovcnik.marko@siol.net

6. september

- ZVD Zavod za varstvo pri delu d.d., spec. Tom Zickero, univ. dipl. inž. el., tom.zickero@zvd.si

8. september

- Fokus, društvo za sonaraven razvoj, Lidija Živčič, Cesta na Roglo 17c, SI – 3214 Zreče, info@focus-ngo.org
- Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo, Prof. dr. Franc Batič, Jamnikarjeva 101, 1000 Ljubljana, franc.batic@bf.uni-lj.si
- Inštitut za telekomunikacije, mag. Tomi Mlinar, Tržaška 132, 1000 Ljubljana, tomi.mlinar@i-tk.org

9. september

- Gozdarski Inštitut Slovenije, Primož Simončič, Večna pot 2, Ljubljana, primoz.simoncic@gozdis.si

10. september

- Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Center za pedologijo in varstvo okolja, prof. dr. Franc LOBNIK in skupina: Marko ZUPAN, Metka SUHADOLC, Rok MIHELIC, Janez RUPREHT, Tomaž PRUS, Jamnikarjeva 101, 1000 Ljubljana, franc.lobnik@bf.uni-lj.si
- Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj, Marjana Dermelj, Resljeva 20, 1000 Ljubljana, marjana@umanotera.org
- Slovenski inštitut za kakovost in meroslovje, Radovan Pajntar, Tržaška 2, 1000 Ljubljana, radovan.pajntar@siq.si
- Mednarodna podiplomska šola Jožefa Stefana, prof. dr. Aleksander Zidanšek, Jamova 39, Ljubljana, zidansek@ijs.si
- GWP Slovenija, Martina Zupan, martina.zupan@siol.net
- Mestna občina Koper, Andreja Poklar, andreja.poklar@koper.si
- Inštitut za trajnostni razvoj, Anamarija Slabe, Metelkova 6, 1000 Ljubljana, anamarija.slabe@itr.si

Skupaj je bilo posredovanih 12 splošnih pripomb in vprašanj in 39 konkretnih vsebinskih pripomb in predlogov. Velika večina konkretnih pripomb in predlogov je bila upoštevana. Pripombe sledijo v prilogi, razvrščene glede na poglavje, skupaj s komentarjem MOPE glede upoštevanja pripomb v dokumentu, ki je bil predložen v sprejem Vladi RS.

Preglednica pisnih pripomb na osnutek NPVO

SPLOŠNO	<i>Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo, Prof. dr. Franc Batič:</i> <i>Franc Avberšek</i> <i>Umanotera, Marjana Dermelj</i> <i>Gozdarski Inštitut Slovenije, Primož Simončič</i> <i>Slovenski inštitut za kakovost in meroslovje, mag. Radovan Pajntar</i> <i>Inštitut za trajnostni razvoj, Anamarija Slabe</i> <i>Mednarodna podiplomska šola Jožefa Stefana, prof. dr. Aleksander Zidanšek</i> <i>Zavod za varstvo pri delu d.d., Tom Zickero</i>
1. UVOD	<i>Društvo Fokus</i>
2. NAČELA IN STRATEŠKE USMERITVE	<i>Gozdarski Inštitut Slovenije, Primož Simončič</i>
3. STANJE OKOLJA V SLOVENIJI	
4. CILJI IN PROGRAMI UKREPOV	<i>GWP Slovenija, Martina Zupan</i>
4.1 PODNEBNE SPREMEMBE	<i>Gozdarski Inštitut Slovenije, Primož Simončič</i> <i>Mednarodna podiplomska šola Jožefa Stefana, prof. dr. Aleksander Zidanšek</i>
4.2 NARAVA IN BIOTSKA RAZNOVRSTNOST	
4.2.1. Nacionalni program varstva narave	<i>Mestna občina Koper, Andreja Poklar</i> <i>Inštitut za trajnostni razvoj, Anamarija Slabe</i>
4.2.2. Gozdovi	<i>Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo, Prof. dr. Franc Batič</i> <i>Gozdarski Inštitut Slovenije, Primož Simončič</i>
4.2.3. Tla	<i>Inštitut za trajnostni razvoj, Anamarija Slabe</i> <i>Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Center za pedologijo in varstvo okolja, prof. dr. Franc Lobnik (in skupina)</i>
4.2.4. Gensko spremenjeni organizmi	<i>Umanotera, Marjana Dermelj:</i> <i>Inštitut za trajnostni razvoj, Anamarija Slabe</i>
4.3 KAKOVOST ŽIVLJENJA	
4.3.1. Nacionalni program upravljanja z vodami	<i>Inštitut za trajnostni razvoj, Anamarija Slabe</i>
4.3.2. Zrak	
4.3.3. Kemikalije	

4.3.4. Hrup	
4.3.5. Elektromagnetna sevanja	<i>Inštitut za telekomunikacije, mag. Tomi Mlinar Zavod za varstvo pri delu d.d., Tom Zickero Slovenski inštitut za kakovost in meroslovje, mag. Radovan Pajntar</i>
4.3.6. Okolje v urbanih območjih	<i>Inštitut za trajnostni razvoj, Anamarija Slabe Mednarodna podiplomska šola Jožefa Stefana, prof. dr. Aleksander Zidanšek:</i>
4.4 ODPADKI IN INDUSTRIJSKO ONESNAŽEVANJE	
4.4.1. Odpadki	
4.4.2. Industrijsko onesnaževanje	<i>Marko Jerovčnik</i>
5. POMEMBNI AKTERJI VARSTVA OKOLJA	<i>Društvo Fokus</i>
6. MEDNARODNE AKTIVNOSTI	<i>Društvo Fokus</i>
7. KOMUNICIRANJE IN IZOBRAŽEVANJE	<i>Društvo Fokus Mednarodna podiplomska šola Jožefa Stefana, prof. dr. Aleksander Zidanšek</i>
8. FINANCIRANJE	<i>Društvo Fokus</i>
9. SPREMLJANJE IZVAJANJA	<i>Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo, Prof. dr. Franc Batič Gozdarski Inštitut Slovenije, Primož Simončič</i>

Pisne pripombe na osnutek NPVO s komentarjem MOPE

Pripombe	Komentar MOPE
SPLOŠNO	
<p><i>Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo, Prof. dr. Franc Batič:</i></p> <p>Osnutek NPVO, ki je bil dan v javno razpravo je obsežen dokument, z dobro vsebinsko strukturo in poskuša pokrivati vsa področja delovanja. Glede na naravo in vsebine aktivnosti po posameznih področjih so nekatera zaradi trenutne aktualnosti in novejšega datuma zelo natančno obdelana po vseh segmentih, druga, čeprav enako pomembna pa so slabše predstavljena. Lep primer je prikaz načrtovanih aktivnosti, ki zajema konvencijo o klimatskih spremembah, biotski raznovrstnosti, gensko spremenjenih organizmih, ki so primerno vključene v NPVO slabše pa je z aktivnostmi povezanimi s Konvencijo o prekomernem razširjanju onesnaženega zraka (CLRTAP), ki je v dokumentu slabše upoštevana, čeprav se v okviru te konvencije dogaja veliko aktivnosti, ki so obvezne. Konvencija eksplicitno sploh ni navedena kot mednarodni okvir aktivnosti.</p> <p>Pri omembah aktivnosti, ki se nanašajo na vsebine varstva okolja v vzgojno-izobraževalnih procesih je nekje navedeno, da bi bilo potrebno na univerzi ustanoviti posebno katedro ali kaj podobnega za varstvo okolja. Pri tem gre verjetno za precejšno neinformiranost sestavljalcev programa varstva okolja, kajti očitno ne vedo, da so vsebine varstva okolja vključene v številne programe dodiplomskega študija, če omenim le Biotehniško fakulteto na Univerzi v Ljubljani (univerzitetni študiji biologije, gozdarstva, agronomije, krajinske arhitekture, zootehnike, mikrobiologije). Okoljske vsebine so vključene tudi v univerzitetne programe drugih fakultet ljubljanske univerze, npr. Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo, Fakultete za gradbeništvo in arhitekturo in še katere; študij okolja in opravljanje z okoljem je premet programa Politehnike v Novi Gorici in verjetno so okoljske vsebine prisotne tudi v programih mariborske univerze, ki jih slabše poznam. Na podiplomski stopnji so na Univerzi v Ljubljani že uvedeni in dobro obiskani programi, ki se ukvarjajo z varstvom okolja. V prvi vrsti je to univerzitetni študij varstva okolja, v katerem sodeluje več članic ljubljanske univerze, potem je to študij varstva naravne dediščine in drugi programi podiplomskega študija na Biotehniški fakulteti in tako naprej. Ustanavljanje novih izobraževalnih programov na temo varstva in upravljanja z okoljem torej ni izziv, ampak prej povezovanje in morda racionalizacija in večja povezava z gospodarstvom, kar bi lahko dali v NPVO.</p> <p>Na splošno je v dokumentu zelo fragmentarano zastavljen monitoring okolja. Dobro so obdelana tista področja, ki imajo tradicionalno dobro podporo v posameznih strokah, npr. sledenje stanja gozdov in tista področja, ki so bila prej centralno urejena, to je sledenje stanja voda in zraka. Monitoring tal, z izjemo gozdnih, je v povojih, monitoring</p>	<p>Pripomba upoštevana. Aktivnosti v zvezi z izvajanjem konvencije CLRTAP so vključene v poglavju 4.3.2 Zrak (Operativni program zmanjševanja emisij v zrak), kjer je navedena tudi konvencija in Gothenburški protokol.</p> <p>Pripomba upoštevana. Ustanovitev "katedre za naravo" je bila predvidena v poglavju 4.2.1. Nacionalni program varstva narave kot pripomba in dopolnitev na delavnici o tem poglavju s strani NVO. Gre za vključevanje vsebin s področja varstva narave (ne varstva okolja) v izobraževalne programe. Predlog za ustanovitev katedre smo na podlagi pripombe črtali, ostajajo pa ukrepi za izobraževanje in vključevanje vsebin varstva narave v učne programe na univerzitetni ravni.</p> <p>Vzpostavitev monitoringa tal je s novim NPVO napovedana za obdobje do konca 2008, prav</p>

<p>stanja biodiverzitete oziroma širše narave in škodljivih učinkov nanjo še ni dodelan, predvidene niso celo tiste aktivnosti, ki v državah EU pa tudi v Sloveniji že potekajo znotraj posameznih konvencij</p>	<p>tako je eden ključnih ukrepov na področju ohranjanja biotske raznovrstnosti "Vzpostavitev sistema spremljanja stanja".</p>
<p><i>Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo, Prof. dr. Franc Batič:</i></p> <p>Terminološka pripomba:</p> <p>V besedilu NPVO je izraz polutant poslovenjen z izrazom »onesnaževalo«. Mislim, da je izraz, ki ga je že pred leti uvedel prof. dr. Kazimir Tarman »onesnažilo« primernejši. Bil je sprejet prej, gre za izpeljanko iz dovršnega glagola in se je že udomačil. Enako me moti uporaba izraza »zakisljevanje« namesto zakisovanje v številnih dokumentih vašega ministrstva. Želel bi pojasnilo za takšno uporabo.</p>	<p>Termin "onesnaževalo", ki izhaja iz angleške besede "pollutant", je uporabljen v vseh uradnih prevodih Evropske zakonodaje v slovenski jezik. Prevodi so usklajeni med prevajalci, strokovnjaki in lektorji.</p> <p>Enako je s terminom "zakisljevanje", ki izhaja iz angleške besede "acidification".</p> <p>Oba termina sta navedena v Evrotermu, večjezični terminološki bazi, dostopni na internetnih straneh Službe Vlade RS za evropske zadeve http://intranet.sigov.si/evroterm</p>
<p><i>Franc Avberšek:</i></p> <p>Na predstavitvi NPVO 2. septembra na MOPE sem povedal svoje mnenje, sedaj pa poskušam to tudi zapisati.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dokument je dobro zastavljen, vendar bi bilo po moje potrebno za vse elemente na katere se nanaša narediti čim natančnejšo analizo preteklega obdobja (verjetno na začetno leto 1986, ko je bil narejen dober pregled nad stanjem okolja in se je dogodila konferenca EEE na kateri so bili sprejeti zaključki stroke in civilne družbe) saj bo tako možno dokazati, da je Slovenija že nekaj časa na poti trajnostnega razvoja in, da je v tem obdobju naredila veliko (zaprtje rudnikov Mežica, Idrija, Črna, Žirovski vrh, Kanižarica, Senovo, Zagorje..., izgradnja čistilnih naprav, zaščita živalskih vrst, nova varovana območja, neosvinčen bencin itd.). Vse to bi bilo najlepše prikazati z nekaj tabelami in diagrami, ki bi predstavljali tudi osnovo dolgoročnih kazalnikov prikazovanja (in utemeljevanja) trajnostnega razvoja v Sloveniji. Imamo kaj pokazati in ni potrebno, da smo preskromni. 2. Usmeritve v rabi energije morajo biti jasno definirane. Povprečni Slovenec porabi nekoliko manj energije kot povprečni Evropejec. Cilj je jasen. Več bruto produkta na sedanjo porabo, kar bo pomenilo najmanj nadomestitev obstoječih kapacitet proizvodnih objektov, ki jim bo potekel rok. Tu bo najbolj očitljivejša točka, saj nobeden od energentov ni povsem »neoporečen«, kar lahko vidimo na konkretnih primerih, ko po začetnem navdušenju, v fazi projektiranja in izdajanja soglasij, nastane kup pripomb. Zaradi različnih mnenj bo ekologija postala zavora v razvoju gospodarstva. Ne gre za to, da je ne bi upoštevali, pač pa za točno in pošteno tehtanje plusov in minusov (primer 1: železarna Jesenice, je odpravila 	<p>NPVO je programski dokument, ki določa ključne usmeritve in ukrepe za obdobje do leta 2008. Celovit pregled nad stanjem okolja, vključno z mnogimi tabelami in diagrami pa je bil podan v Poročilu o stanju okolja 2002, ki ga je v lanskem letu sprejela Vlada RS in potrdil tudi Državni zbor. PSO 2002 (ok. 600 strani) je v celoti objavljeno na spletnih straneh MOPE.</p> <p>http://www.gov.si/mop</p> <p>Usmeritve glede rabe in proizvodnje energije podaja Nacionalni energetski program (Uradni list RS, št. 57/04), zato v NPVO samo povzemamo nekatere ukrepe.</p>

<p>klasične plavže in rešila ekološke probleme v svojem okolju, v Šaleški dolini pa so povečali proizvodnjo in dodatno obremenili okolje, primer 2: veterne elektrarne bodo pokončale nekaj ptičev in to je problem, na desetine povoženih živali na cestah pa je navidezno manjši problem, ker smo vsi vozniki in je kompromis očitno lažji, primer 3: HE Moste je problem, ker bo izginilo zanimivo cvetje, toda tudi tam, kjer je danes golf, je bila mnogo zanimivejša flora in favna, ko še ni bilo golfa pa ni bilo takšnih nasprotovanj v času projektiranja in gradnje), ki bodo prinesli optimalne rešitve. Žrtve bodo potrebne v vsakem primeru, vprašanje je le kako velike. Idealnih rešitev v posegih v okolje ni.</p> <p>3. Morda bi v NPVO kazalo še močneje poudariti vlogo in pomen znanja v trajnostnem razvoju in jasno ter odločno podpreti izobraževalne programe na formalnem in neformalnem področju izobraževanja. Izobraževalni programi morajo biti usmerjeni k spreminjanju etičnih vrednot našega potrošniškega življenja. Več bomo vedeli o okolju in naravi ter njunih problemih, večja bo tudi naša odgovornost in naš prispevek k razumnemu spreminjanju le teh.</p>	<p>Menimo, da je izobraževanje v NPVO dovolj poudarjeno, še posebej se NPVO posveča uveljavljanju trajnostne potrošnje s številnimi ukrepi na tem področju.</p>
<p><i>Umanotera, Marjana Dermelj:</i></p> <p>V dokumentu ekološko kmetijstvo, kot razvojna možnost slovenskega kmetijstva in kot način varovanja okolja nima dovolj velike teže. Predvsem bi morali poudariti pozitivno vlogo tega načina kmetovanja, ko gre za ohranjanje rodovitnosti tal, zmanjševanju onesnaževanja podtalnice in površinskih vodotokov ter ohranjanje biotske raznovrstnosti in nenazadnje krajinske pestrosti. <u>MOPE bi moral tak način kmetovanja v NPVO postaviti kot absolutno prioriteto!</u></p> <p>To je mogoče utemeljiti tudi s tem, da je Slovenija sprejela SKOP, kjer ima ekološko kmetijstvo pomembno mesto, cilje na tem področju pa navaja tudi predlog Strategije razvoja Slovenije, zato bi bilo po našem mnenju nujno poiskati sinergijo in v dokument vključiti spodbujanje ekološkega kmetijstva, kot ukrepa, ki podpira določene cilje varstva okolja, ki so opredeljeni v NPVO.</p> <p>To pomanjkljivost je treba odpraviti tudi zaradi umestitve poglavja 4.2.4, ki se nanaša na uporabo in sproščanje gensko spremenjenih organizmov. Zaradi specifičnosti slovenskega kmetijskega prostora soobstoja med GSO in ekološkim kmetijstvom ne bo mogoče zagotoviti. Ker pa je ekološko kmetijstvo za Slovenijo gotovo prioritetenega pomena, je treba to upoštevati tudi pri obravnavanju GSO v NPVO.</p> <p>-----</p> <p>V uvodu se pripravljatelji dokumenta navajajo, da NPVO sledi 6 Okoljskemu akcijskemu programu EU. Kljub temu v podpoglavju Kakovost življenja ni mogoče zaslediti podpoglavja pesticidov, ki mu 6. OAP posveča celotno podpoglavje 5. 5. Poleg drugih ukrepov v 6. OAP predvidevajo tudi pripravo naslednjih dokumentov:</p>	<p>MOPE se zaveda pomembnosti in teže ekološkega kmetovanja, zato je tudi le-to v NPVO omenjeno povsod tam, kjer se ukrepi dotikajo sektorja kmetijstvo (v poglavju Ohranjanja biotske raznovrstnosti, Varstvo voda). Ukrepi SKOP oziroma zdaj Programa razvoja podeželja so vključeni na področju varstva narave, kot tudi varstva voda.</p> <p>Pripomba glede manjkajočega poglavja o pesticidih je upoštevana. V okviru podpoglavja Varstvo voda je vključeno novo podpoglavje</p>

<p>- Navodil za dobro prakso pri rabi pesticidov (A Code of Good Practice on pesticide use);</p> <p>- Tematsko strategijo Skupnosti o trajnostni rabi pesticidov (Community Thematic Strategy on the sustainable use of pesticides), s predvidenimi elementi, ki jih bo tak dokument vključeval.</p> <p>- Revidiranje direktive 91/414 o odobritvah pesticidov za trženje izboljšanje sistema odobritev.</p> <p>Glede na to, da je poraba fitofarmaceutskih sredstev v Sloveniji velika in da to zmanjšuje kakovost okolja in ogroža zdravje ljudi, je po našem mnenju vprašanje pesticidov nujno vključiti v poglavje 4.3. Kakovost življeja in se smiselno navezati na 6. OAP in druge strateške dokumente, ki v Sloveniji regulirajo to področje. Konkreten cilj, ki si ga je mogoče zastaviti v NPVO na tem področju je dvig stopnje DDV za pesticide z 8,5 % na 20 %.</p> <p>Ne glede na to, da se s pesticidi ukvarja drug program na nacionalni ravni, je nujno, da je področje pesticidov obravnavano tudi v NPVO kot krovnem programu varstva okolja, in sicer v celovitem smislu, s pregledom drugih obstoječih programov in s smiselnim povezovanjem oziroma dopolnjevanjem z dodatnimi splošnimi cilji in posebnimi ukrepi.</p>	<p>“Program za zmanjšanje tveganja zaradi uporabe pesticidov”.</p>
<p><i>Gozdarski Inštitut Slovenije, Primož Simončič:</i></p> <p>Osnutek NPVO, ki je bil dan v javno razpravo je obsežen dokument, z dobro vsebinsko strukturo : načela, strateške usmeritve – stanje okolja – cilji in programi – itd..</p> <p>Posamezna poglavja oz. podpoglavja so daljša kar povzroča neuravnoteženost vsebin. Preprostejša in razumljivejša bi bila lahko povezava med vsebinami ciljev in programov NPVO (4. poglavje) in drugimi poglavji, zlasti pomanjkljivim osmim ter deloma devetim poglavjem. Uresničevanje zastavljenih ciljev NPVO temelji na realni oceni obsega aktivnosti in oceni stroškov, ki so potrebni za izvajanje ter zagotovitvi / opredelitvi finančnih virov. Takšna bi morala biti vsebina osmega poglavja ali pa integralni del opisa aktivnosti programov (4. poglavje).</p> <p>Končna oblika dokumenta bi naj bila tudi korak naprej oblikovalsko pa vsaj takšna, kot je bil predhodni NPVO v l. 1998.</p>	<p>Pripomba upoštevana.</p> <p>Vsebina 8. poglavja je dopolnjena z oceno sredstev in finančnimi viri za ključne projekte v prihodnjem obdobju. Ostali projekti, ki niso investicijski, pač pa predvsem zakonodajni, izobraževalni, promocijski in institucionalni pa so vezani na sredstva proračuna RS.</p>
<p><i>Slovenski inštitut za kakovost in meroslovje, mag. Radovan Pajntar</i></p> <p>Pobudo za izdelavo zemljevida virov neionizirnih sevanj in kart obremenjenosti posameznih območij z elektromagnetnim sevanjem vsekakor velja pozdraviti, vendar pa je splošna pripomba na predlagane vsebine dela projekta, ki se tiče neionizirnih sevanj, ta, da so posamezni cilji zelo ohlapno definirani. Smatramo, da je potrebno natančneje definirati, kaj dejansko obsega pojem karte obremenjenih področij z elektromagnetnim sevanjem, kot tudi kakšni so postopki vrednotenja sevalnih obremenitev.</p>	<p>NPVO določa le cilje na posameznih področjih za določena časovna obdobja in prednostne naloge ter programe ukrepov (investicijski, institucionalni, izobraževalni) za doseg zastavljenih ciljev.</p> <p>Natančna določitev</p>

<p>Izdelava zemljevidov virov neionizirnih sevanj je v državah Evropske skupnosti praksa, ki pridobiva na pomenu. Izkazalo se je namreč, da dobro izdelani in podrobni zemljevidi virov neionizirnih sevanj, ob podpori informacijske tehnologije, ki omogoča plastičen trirazsežni prikaz sevalnih obremenitev, ki jih v okolju povzročajo ti viri sevanja, deluje pomirjujoče na širšo javnost, ki vire neionizirnih sevanj pogosto dojema kot neotipljivo grožnjo ali celo kot tihega, nevidnega ubijalca. Kakovosten in v podrobnostih natančen zemljevid virov neionizirnih sevanj ima pomirjujoč učinek na širšo zainteresirano javnost na več ravneh:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Javnost prepozna in pripozna, da država ima in izvaja nadzor nad viri neionizirnih sevanj na svojem ozemlju. - Javnost prepozna in pripozna skrb države za zdravje svojih državljanov. - Javnost se lahko seznanja z določenimi tehničnimi lastnostmi virov neionizirnih sevanj in sevalnimi obremenitvami, ki jih ti povzročajo v okolju. Neposredna primerjava z zakonsko določenimi mejnimi vrednostmi dopustnih sevalnih obremenitev prispeva k boljši informiranosti in osveščenosti. 	<p>metodologije izdelave kart obremenjenih območij z elektromagnetnim sevanjem se določa s projektno nalogo in zakonodajo.</p>
<p><i>Inštitut za trajnostni razvoj, Anamarija Slabe:</i></p> <p>1. V dokumentu pogrešamo navajanje EKOLOŠKEGA KMETIJSTVA na več mestih, kamor bi nedvomno sodilo.</p> <p>Ekološko kmetijstvo dokazano pozitivno vpliva na okolje na mnogih področjih (varstvo voda, klimatske spremembe, transport...), še posebej izrazito pa pozitivno vpliva na naravo in na biotsko raznovrstnost. Zaradi svojega prispevka k splošni dobroti je Evropska komisija v letošnjem letu (po dveletnem delu) pripravila <i>Evropski akcijski načrt za ekološko hrano in kmetijstvo</i>, ki je trenutno v široki obravnavi v strokovnih, političnih in nevladnih organizacijah ter v javnosti. Evropska okoljska agencija pa delež površin v ekološkem kmetijstvu uporablja celo kot enega od okoljskih indikatorjev, kar še potrjuje strokovno utemeljenost naših spodnjih predlogov.</p> <p>NPVO kot razvojno naravnani dokument ne sme govoriti le o nadzoru kmetijske dejavnosti in omejevanju okolju škodljivih vplivov le-te, temveč mora promovirati takšno obliko kmetijstva, ki okolju, še posebej biotski raznovrstnosti, koristi ali v najslabšem primeru (odvisno od razmer in konkretnih primerov) vsaj v čim manjši meri škoduje; taka oblika oziroma sistem je ekološko kmetijstvo. Ekološko kmetijstvo ni le eden izmed ukrepov SKOP, temveč je edini celovit sistem kmetovanja z nedvoumnimi okoljskimi koristmi, mnogo širšimi od tistih, ki jih prinašajo drugi ukrepi SKOP, in je kot tak tudi najpomembnejši horizontalni ukrep SKOP.</p> <p>Zaradi nujnosti prepoznavanja in priznavanja razvojne perspektive tega sistema kmetovanja (ki je hkrati jasno definiran sistem z zakonsko osnovo na ravni EU – <i>Uredba Sveta EGS 2092/91</i>, in v Sloveniji – <i>Pravilnik o ekološki pridelavi...</i>) in načrtnega spodbujanja njegovega razvoja v Sloveniji je nujno, da NPVO izrecno omenja ekološko kmetijstvo povsod, kjer je to upravičeno oziroma potrebno,</p>	<p>Pripomba upoštevana.</p> <p>MOPE se zaveda pomembnosti in teže ekološkega kmetovanja, zato je tudi le-to v NPVO omenjeno povsod tam, kjer se ukrepi dotikajo sektorja kmetijstvo (v poglavju Ohranjanja biotske raznovrstnosti, Varstvo voda). Ukrepi SKOP oziroma zdaj Programa razvoja podeželja so vključeni na področju varstva narave, kot tudi varstva voda.</p> <p>Promocija in ozaveščanje ekološkega kmetijstva sta vključena v poglavje 7. Komuniciranje in izobraževanje (v okviru ozaveščanja je to eno izmed prednostnih področij).</p> <p>Prav tako so bili vključeni predlogi za dopolnitev omenjanja ekološkega kmetijstva.</p>

<p>hkrati z ustreznimi razvojnimi cilji.</p> <p>Med pripombami na osnutek NPVO, ki sledijo, smo vključili tudi več predlogov za ustrezno omenjanje ekološkega kmetijstva.</p> <p>2. V osnutku NPVO pogrešamo celovit program za področje PESTICIDOV. Ne glede na to, da se s pesticidi ukvarja drug program na nacionalni ravni, je nujno, da je področje pesticidov obravnavano tudi v NPVO kot krovnem programu varstva okolja, in sicer v celovitem smislu, s pregledom drugih obstoječih programov in s smiselnim povezovanjem oziroma dopolnjevanjem z dodatnimi splošnimi cilji in posebnimi ukrepi.</p>	<p>Pripomba upoštevana, poglavje je dodano v okviru "Varstva voda".</p>
<p><i>Mednarodna podiplomska šola Jožefa Stefana, prof. dr. Aleksander Zidanšek:</i></p> <p>Prisrčna hvala za prijazno vabilo na javno predstavitev osnutka novega Nacionalnega programa varstva okolja v ČETRTEK, 2. septembra 2004 ob 12. uri v prostorih Ministrstva za okolje, prostor in energijo.</p> <p>Kot je bilo dogovorjeno na srečanju, prilagam nekaj misli ob tem pomembnem dokumentu za trajnostni razvoj Slovenije.</p> <p>Najprej želim čestitati pripravljalcem za uravnotežen tekst, ki dobro pokriva večino pomembnih strokovnih področij. Prav tako čestitam Vidi za odlično vodenje dogodka.</p> <p>Seveda pa se v vsakem dokumentu da še kaj izboljšati. Imam nekaj predlogov (<i>glej po poglavjih 4.1.1., 4.3.6. in 7.</i>)</p>	<p>Zahvaljujemo se za vaše pohvale.</p>
<p><i>Zavod za varstvo pri delu d.d., Tom Zickero:</i></p> <p>V uvodu bi pohvalili idejo za izdelavo kart obremenjenosti območji z elektromagnetnim sevanjem. Kljub temu pa se nam zdi, da je zasnovo projekta potrebno definirati mnogo bolj natančno kot je opisana v točki 4.3.5 – Elektromagnetna sevanja.</p> <p>Menimo, da se je projekta potrebno lotiti mnogo bolj sistematično - s podano metodologijo zajemanja podatkov in točno definiranim ciljem izdelave kart obremenjenosti. Že v samem predlogu projekta je potrebno definirati, kakšne metode so primerne za izdelavo kart obremenjenosti in kakšne vrednosti elektromagnetnih veličin se bodo na karti prikazovale.</p> <p>Poglavitna razloga za bolj natančno določitev metodologije izdelave kart sta po našem mnenju naslednja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ker bo končna karta namenjena širšemu prebivalstvu, mora jasno prikazovati kakšne vrednosti elektromagnetnega polja se na karti obremenjenosti nahajajo, - ustrezne institucije se bodo lahko ustrezno opremile, pripravile primerne merilne postopke in začele pridobivati ustrezne, med sabo primerljive podatke o obremenitvah v okolici virov sevanja. 	<p>NPVO določa le cilje na posameznih področjih za določena časovna obdobja in prednostne naloge ter programe ukrepov (investicijski, institucionalni, izobraževalni) za dosego zastavljenih ciljev.</p> <p>Natančna določitev metodologije izdelave kart obremenjenih območij z elektromagnetnim sevanjem se določa s projektno nalogo in zakonodajo.</p>
<p>1. UVOD</p>	
<p><i>Društvo Fokus:</i></p>	

<p>Razdelek 1. Uvod, 8. odstavek</p> <p>Predlagamo naslednjo spremembo (podčrtani del teksta): NPVO določa tudi glavne akterje na področju varstva okolja in sicer državno in lokalno upravo, izvajalce državnih in občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja ter <u>nevladne organizacije, njihovo vlogo in glavne usmeritve</u>. Usmeritve in prednostne naloge so opredeljene tudi na področju mednarodnih aktivnostih s ciljem vključevanja zahtev varstva okolja tudi v zunanjo politiko in razvojno sodelovanje, učinkovito izpolnjevanje in uveljavljanje mednarodnih pogodb, ki so povezane z okoljem ter za pospešeno čezmejno sodelovanje s sosednjimi državami in regijami. Ukrepi na področju komuniciranja z javnostjo in izobraževanja na področju varstva okolja so ključni podporni ukrepi za uspešno izvajanje programa, ki lahko pripomorejo k spreminjanju družbenih navad, sistema vrednost in netrajnostnega življenjskega sloga. V zvezi s tem je potrebno zagotoviti dostop do okoljskih informacij, sodelovanje javnosti pri oblikovanju okoljskih politik, obveščanje in ozaveščanje javnosti ter okoljsko vzgojo, s čemer bomo zagotavljali pogoje in razmere za enakovredno in trajnejše zmanjšanje negativnih vplivov na okolje.</p> <p>Utemeljitev: Ne samo NVO, ki delujejo v interesu javnosti, tudi vse ostale NVO so pomemben akter na področju varstva okolja..</p>	<p>Dopolnitev je upoštevana.</p>
<p>2. NAČELA IN STRATEŠKE USMERITVE</p>	
<p><i>Gozdarski Inštitut Slovenije, Primož Simončič:</i></p> <p>V uvodnem II. poglavju, v načelih in strateških usmeritvah, menim, da mora slovenski NPVO izhajati najprej iz stanja okolja v Sloveniji in domačih prioritet, nato sledijo izzivi in posledice vključitve naše države (pravice in <u>dolžnosti</u>) v Evropsko unijo oz. delovanju naše države v širši mednarodni skupnosti ter posledic procesov spreminjanja okolja in okoljskih dejavnikov na Slovenijo.</p>	<p>NPVO izhaja iz stanja okolja, saj je bila podlaga oz. osnova za njegovo pripravo prav Poročilo o stanju okolja iz leta 2002, v katerem smo zaznali nekatere negativne trende v okolju, ki smo jim v NPVO posvetili veliko pozornost in prioriteto. Dejstvo pa je, da smo kot člani EU dolžni upoštevati tudi vse okoljske direktive Evropske skupnosti.</p>
<p>3. STANJE OKOLJA V SLOVENIJI</p>	
<p>4. CILJI IN PROGRAMI UKREPOV</p>	
<p><i>GWP Slovenija, Martina Zupan:</i></p> <p>Pripomba se nanaša na vsebino poglavja 4 NPVO-ja. Niti v poglavju 4.2 (Narava in biotska raznovrstnost) niti v poglavju 4.3. (Okolje oziroma kot ste ga poimenovali Kakovost življenja) niso omenjene vode in zrak kot del narave. In vendar je dobro stanje obeh predpogoj za biotsko raznovrstnost. Morda je oboje obravnavano v Nacionalnem programu varstva narave in če je bi bilo potrebno to jasno navesti v 4. poglavju NPVOja. Poglavje 4.3 NPVOja pa obravnava le rabo in varstvo voda ter zmanjševanje onesnaževanja. Morda je to res dovolj, da zadostimo EU smernicam brez pravih ciljev Okvirne smernice o vodah (ohranjanje vodnih ekosistemov v stanju primernem za</p>	<p>Del poglavja 4.3., ki se nanaša na vode, predstavlja Nacionalni program upravljanja z vodami, skladno z Zakonom o vodah. Obsega vse elemente upravljanja z vodami, tako varstvo, kot tudi rabo in urejanje voda. V okviru upravljanja z vodami je posebej izpostavljeno podpoglavje "Priprava Načrtov</p>

<p>biološko rabo, ne le za človekove aktivnosti). V NPVO bi tudi morali biti navedeni vodni ekosistemi (območja), kjer je raba vode dovoljena le po najstrožih kriterijih. Nekatera takšna območja so navedena v poglavju 6.1. (Mednarodno sodelovanje) v okviru konvencije o biološki raznovrstnosti. V okviru Ramsarske konvencije niso omenjene Sečoveljske soline, morda so izpadle pomotoma, napovedujete le 4 nove. Vem, da zasnove tega NPVOja ni večmožno spreminjati, vendar predlagam, da NPVO za naslednje obdobje naravo in okolje obravnava kot enoten sistem z navedbo posledic posegov (pozitivnih in negativnih) v obdobju 2005-08.</p>	<p>upravljanja s povodji (NUP)”, ki za vodna območja celovito obravnavajo vse navedene vsebine, poled tega pa NUP-om sledi tudi priprava programov ukrepov. NUP-i in programi ukrepov vsebujejo vsa zavarovana oz. kako drugače opredeljena območja, bodisi da gre za zavarovanje zaradi ohranjanja biotske raznovrstnosti ali za varstvo drugih naravnih virov, ki vplivajo na rabo oz. na urejanje voda.</p>
<p>4.1 PODNEBNE SPREMEMBE</p>	
<p><i>Gozdarski Inštitut Slovenije, Primož Simončič:</i></p> <p>Stran 21</p> <p>Na tabeli 1 predlagam zamenjavo za izraz <u>dovoljeni ponori</u> (sektor ponori z Sloveniji) z izrazom Sloveniji dodeljene kvote ponora (3. člen, 4. točka Kjotskega protokola); ocena izkoriščenosti dovoljenih ponorov je lahko izražena v odstotkih in ne v t ekv. CO₂/leto – gre namreč za oceno v kolikšni meri bi lahko izkoristili t.i. Sloveniji »dodeljene kvote ponora« po 3. členu in 4. točki Kjotskega protokola (»kredit«) v okviru področja LULUCF – rabe tal, spremembe rabe tal; dodeljene kvote temeljijo na ugotovitvi, da se v Sloveniji zaradi načina in učinkov gospodarjenja z gozdovi povečujejo zaloge ogljika v slovenskih gozdovih«</p> <p>Če ostanejo enote enako kot so navedena v preglednici pa bi morali spremeniti tekst <u>ocena izkoriščenosti dovoljenih ponorov v – administrativna ocena ponora po LULUCF</u> (teoretično bi lahko b v Sloveniji izkoristili celotno dodeljeno kvoto v skladu s sklepom 11/CP.7, sprejetim na COP7 v Marakešu in s členom 3, ki vključuje 3. in 4. točko Kjotskega protokola).</p> <p>Iz vsebine odločbe/sklepa Evropskega parlamenta in Sveta (Decision No 280/2004/EC) 11. februarja letos izhaja, da mora Slovenija kot članica EU poleg poročanja o emisijah poročati tudi o ponorih TGP glede na obveznosti, ki izhajajo iz Konvencije ZN o spremembi podnebja in Kjotskega protokola. Poročanje temelji na transparenten in natančnem spremljanju emisij in ponorov TGP. Za področje ponorov TGP smo v Sloveniji delovali projektno oz. <i>ad hoc</i>, zato predlagamo da se v okviru <u>Cilja : Vzpostavitve sistema za spremljanje izvajanja Operativnega programa zmanjševanja emisij TGP, vključno sistemom izdelave evidenc emisij TGP doda naslednjo alinejo: organizirati strokovno skupino za spremljanje ponorov TGP za področje LULUCF (Raba tal, spremembo rabe tal in gozdarstva), katero sestavljajo predstavniki ARSO in strokovnjaki s področja</u></p>	<p>Dopolnitev oz. zamenjava izraza je upoštevana.</p> <p>Dopolnitev oz. zamenjava izraza je upoštevana.</p> <p>Dopolnitev je smiselno upoštevana.</p>

<p>gozdarstva, kmetijstva, (GIS, KIS, BF...)</p>	
<p><i>Mednarodna podiplomska šola Jožefa Stefana, prof. dr. Aleksander Zidanšek:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Pri virih obnovljive energije predlagam večjo vlogo večnamenskih naprav, ki ob svoji osnovni vlogi zagotavljajo tudi energijo iz obnovljivih virov, tako da se izkoriščajo sinergije za znižanje cene, ki naj bo primerljiva s ceno energije iz klasičnih virov. Primer takih naprav so protihrupne in protivetrne zaščitne ograje na avtocestah, ki se lahko uporabljajo za pridobivanje obnovljive energije, na primer sončne energije ali mehanske energije vetra s pomočjo piezoelektričnih elementov. - Varčevanje z energijo je v programu dobro poudarjeno. Vseeno pa predlagam močnejšo podporo za pripravo, popularizacijo in izvedbo projektov za varčevanje z energijo, predvsem pri ogrevanju stanovanjskih hiš in javnih zgradb. 	<p>Rabo obnovljivih virov energije obravnava Nacionalni energetska program, zato so v NPVO povzeti le nekateri ukrepi.</p>
<p>4.2 NARAVA IN BIOTSKA RAZNOVRSTNOST</p>	
<p>1. Nacionalni program varstva narave</p>	
<p><i>Mestna občina Koper, Andreja Poklar:</i></p> <p>Str. 30</p> <p>Zavarovanje..... Prednostno se aktivnosti za zavarovanje odvijajo na naslednjih območjih: Dopisati tudi predvideni krajinski park Dragonja (oziroma območje Istre).O prijavi na LIFE NATURA smo se pogovarjali z ministrstvom (Kolar-Planinšec), ki podpira našo namero, zato mislimo, da je upravičena tudi naša pripomba, kajti končna faza tega projekta je tudi zavarovanje. Brez podlage oziroma podpore ministrstva, pa bo za lokalno skupnost "osamljena" pot bolj klavrna.</p>	<p>Prednostna naloga v okviru Nacionalnega programa varstva narave in spremljajočega operativnega programa je vzpostavitev sistema upravljanja območij Natura 2000. Zato smo se v okviru ukrepa zavarovanja območij, pomembnih za ohranjanje biotske raznovrstnosti omejili le na nekatera, po površini širša območja, ki smo jih prednostno navedli.</p>
<p><i>Inštitut za trajnostni razvoj, Anamarija Slabe (predlogi za novo besedilo so zapisani s poudarjenim in nagnjenim tiskom):</i></p> <p>I. Ohr. BR: 1. Oper. Program ohranjanja BR s prog. Upr. Natura 2000: s. 6, ukrep 5</p> <p>Pri ukrepu »Vklj. čim večje površine območij... v izvajanje ... kmetijsko okoljskih programov...« bi bilo nujno potrebno izrecno omeniti EKOLOŠKO KMETIJSTVO kot posebej zaželen splošni ukrep v KOP na območjih Natura 2000. Številne raziskave so pokazale, da obstaja nedvoumna pozitivna korelacija med biotsko raznovrstnostjo na kmetijskih površinah IN v naravi ter ekološkim kmetijstvom (npr. v »<i>The relationship between nature conservation, biodiversity and organic agriculture</i>«, ur. Sue Stolton et al., IFOAM, 2000).</p> <p>Predlog novega besedila:</p>	

<p>»Vključitev čim večje površine območij, pomembnih za ohranjanje biotske raznovrstnosti v izvajanju ustreznih (z vidika ohranjanja ugodnega stanja vrst in habitatnih tipov) kmetijsko okoljskih programov s spodbujanjem drugega pogodbenega varstva za izvajanju ustrezne rabe ali ravnanja. Pri tem je še posebej pomembno je povečanje deleža površin v ekološkem kmetijstvu - horizontalnemu ukrepu SKOP, ki na celovit način izboljšuje biotsko raznovrstnost na kmetijskih površinah in v njihovi širši okolici. Načrtovano je povečanje deleža površin, vključenih v ustrezne ukrepe SKOP do 1/3 negozdnih kmetijskih površin znotraj ekološko pomembnih območij do 2008, od tega najmanj tretjina v ekološko kmetijstvo.</p> <p>I. Ohr. BR: 1. Oper. Program ohranjanja BR s prog. Upr. Natura 2000: s. 6, ukrep 12</p> <p>Predlog novega besedila:</p> <p>»- Izobraževanje/ozaveščanje šolajočih se in javnosti o pomenu biotske raznovrstnosti ... Rezultat vseh podukrepov je povečan delež prebivalstva s pozitivnim odnosom do biotske raznovrstnosti.</p> <p>Posebno pomembno je vključevanje vsebin, pomembnih za ohranjanje biotske raznovrstnosti, v kmetijske programe na vseh stopnjah izobraževanja, še posebej vključevanje ekološkega kmetijstva kot obveznega predmeta in kot študijske oziroma srednješolske usmeritve.«</p>	<p>Predlog je upoštevan. Besedilo je vključeno.</p> <p>Dopolnitev je smiselno upoštevana.</p>
<p>2. Gozdovi</p>	
<p><i>Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo, Prof. dr. Franc Batič:</i></p> <p>Stran 35:</p> <p>Pri planiranju aktivnosti v povezavi z učinki onesnaženega zraka na recipiente so upoštevane le dejavnosti, ki se v okviru Konvencije o onesnaževanju zraka na velike razdalje preko meja (CLRTAP) nanašajo na gozdove. Planiranih ni nobenih aktivnosti, ki se nanašajo na druge recipiente, predvsem na ostalo naravno vegetacijo in ekosisteme (Biodiverzitetu!!) in zdravje ljudi. Z vidika trenutnega stanja onesnaženosti zraka v Sloveniji in trendov v bodoče so premalo upoštevane aktivnosti, ki se nanašajo na troposferski ozon in težke kovine.</p> <p>Naraščanje prometa in daljinski vnos ozona in njegovih prekurzorjev v Slovenijo iz zahoda predstavljajo resen problem za okolje in zdravje ljudi. Poleg aktivnosti v okviru program Forests Focus, ki se v okviru konvencije CLRTAP in evropske zakonodaje okvarja s stanjem gozdov bi bilo v Sloveniji v programu varstva okolja implementirati še dva programa znotraj iste konvencije. To sta program ICP-Vegetation in program ICP- Mapping and Modeling. Prvi v Sloveniji delo že poteka od leta 1995 in sledi škodljive učinke troposferskega ozona, dušikovih spojin in težkih kovin na naravno vegetacijo (razen gozda) in kmetijske rastline. Implementacijo programa posredno zahteva Goethenburški</p>	<p>Pripomba upoštevana.</p> <p>Oba programa v okviru konvencije CLRTAP (ICP Vegetacija in ICP o obsegu onesnaženosti, razširjenosti in kritičnih vrednostih) za spremljanje učinkov onesnaževal sta vključena v poglavje 4.3.2 Zrak</p>

<p>protokol in NEC direktiva preko zahtev po podatkih o nacionalnih kritičnih obremenitvah in presežkih izbranih onesnažil zraka (žveplovih, dušikovih spojin, ozona in njegovih prekursorjev ter težkih kovin), potem ko se že bile sprejete največje dovoljenje nacionalne emisijske koncentracije. Vsaj osnovni del programa ICP-Vegetation , ki se nanaša na osnovni monitoring ozona in težkih kovin bi bilo zaradi naraščajočega prometa nujno vključiti v program varstva okolja, predlog NPVO žal zelo podrobno obravnava le stratoferski ozon.</p> <p>Drugi program, ki poteka v okviru konvencije CLRTAP in ki bo potreben za izpolnjevanje Gothenburškega protokola in z njim povezane NEC direktive je ICP-Mapping i& Modeling. To je dejavnost, ki na osnovi podatkov EMEP-a in podatkov ICP-ejev, ki potekajo znotraj konvencije CLRTAP izračunava kritične obremenitve za dušikove, žveplove spojine, ozon in težke kovine. Po uspešnem zagonu intenzivnega monitoringa gozdnih ekosistemov v okviru programa Forest Focus, ki se v okviru NPVO vključuje v spremljanje stanja gozdnih ekosistemov, je nujno potrebno vključiti v program še to dejavnost, kajti le tako bomo za svoje območje lahko sami preverjali izpolnitev obveznosti do zgoraj omenjenih mednarodnih pogodb, aktivnost bo tudi nujno potrebna v primerih pagajanj in dogovarjanj s sosedi pri čezmejnem onesnaževanju, še posebej z Italijo, pa tudi z EU glede naraščanja prometa in posledično troposferskega ozonas.</p> <p>Stran 36:</p> <p>Pri zasnovi vzorčevalne mreže za spremljanje stanja tal je potrebno upoštevati že obstoječo mrežo in aktivnost, ki jo izvaja Gozdarski inštitut Slovenije, ki je v EU usklajena in del aktivnost Forest Focus (ICP- Forests levelII) programa. V okviru te dejavnost je gozdni del Slovenije že pokrit s 43 točkami 16 X 16 km mreže, bolj intenziven razikave gozdnih tal potekajo še dodatno na 11 ploskavah Intenzivnega monitoringa gozdnih ekosistemov. Te ploskve bi bilo primerno glede na naravne danosti (že več kot 60 % gozdnatost Slovenije) ob relativno majhnih dodatnih stroških zelo lahko spremeniti v ploskve integralnega monitoringa ekosistemov, ki v Slovenije še ni zastavljen.</p>	<p>(Zmanjševanje emisij v zrak).</p> <p>Pripomba je upoštevana.</p>
<p><i>Gozdarski Inštitut Slovenije, Primož Simončič:</i></p> <p>Stran 34</p> <p>Predlagam da se naslov <u>4.2.2 Gozdovi</u> spremeni v Gozdni ekosistemi s podnaslovom Spremljanje stanja gozdnih ekosistemov - program Forest Focus ali pa Gozdni ekosistemi in program Forest Focus.</p> <p>Sam naslov Gozdovi je namreč za vsebino podpoglavja 4.2.2, t.j. spremljanje stanja gozdnih ekosistemov po programu Forest Focus, ki sledi CLTRAP in EU () je preširok in ne ustreza vsebini tega podpoglavja; gozd in različni vidiki okoljske problematike glede na osnovne cilje osnutka NPVO so tudi sestavni deli poglavij 4.1 (ponori, biomasa), 4.2 (NATURA 2000,...) 4.2.3 (spremljanje stanja – monitoring tal) idr., zato menim, da bi bil ustrežnejši naslov Gozdni ekosistemi - program Forest Focus oz. Gozdni ekosistemi (s podnaslovom) Spremljanje stanja -</p>	<p>Pripomba je upoštevana. Naslov poglavja “4.2.2 Gozdovi” se je tudi na predlog MKGP spremenil v “Spremljanje stanja gozdnih ekosistemov” s podpoglavjem “Državni program Forest Focus”.</p>

program Forest Focus.

Stran 34

Pod točko 2 predlagam da se v tekstu, kjer so našete aktivnosti intenzivnega stanja gozdnih ekosistemov namesto, popis pritalne vegetacije, spremljanje fenologije. Doda krepko označen tekst (v skladu z odločitvijo ICP Effects, Ženeva 2004), popis pritalne vegetacije **in epifitskih lišajev**, spremljanje fenologije.

Stran 35

V četrti alineji ciljev vzpostavitve monitoringa poškodovanosti gozdov (program »Forest Focus« v Sloveniji) predlagam da se doda tudi ozon: ocena kritičnih vnosov in obremenitev gozdnih ekosistemov z SO₂, NO_x, NH₃, O₃ in težkimi kovinami.

Stran 35

V povezavi s problematiko imisij onesnaženega zraka in s Konvencijo o onesnaževanju zraka na velike razdalje preko meja (CLRTAP 1977), pripadajočimi protokoli (Göteborgski protokol, 6. člen NEC direktive) bi morali oblikovati poleg že delujočih programa EMEP in Forest Focus vsaj še dve strokovni skupini :

- (BF, Odd. za agr.) v omejenem obsegu že delujočo ICP-Vegetation (ICP on effects of air pollution on natural vegetation and crops)

Težišče programa skupine je ugotavljanje škodljivih učinkov fotooksidantov na kmetijske rastline in naravno vegetacijo, sledenje depozicije težkih kovin in dušikovih spojin v naravne in agroekosisteme, izračun kritičnih obremenitev po regijah, ugotoviti nevarnost za zdravje ljudi in ekosisteme in temu ustrezno revidirati protokole.

Slovenija v programu sodeluje od l. 1995, vendar je potrebno urediti financiranje aktivnosti programa, zlasti v delu aktivnosti, ki se navezujejo na zagotavljanje relevantnih podatkov o škodljivih učinkih prometa.

- program ICP- Modelling and mapping of critical levels and loads and air pollution effects, risks and trends (ICP-Mapping & Modelling).

V okviru programa ICP- Modelling and mapping države udeleženske pripravljajo podatke o obsegu onesnaženosti, razširjenosti in kritičnih vrednostih za posamezna onesnažila glede na učinke. Predlagamo, da se v povezavi z rezultati programa Forest Focus v Sloveniji začnejo aktivnosti na področju modeliranja in kartiranja imisij za onesnažil glede na količine, naravne danosti in njihove učinke (za različne ekosisteme, vode, zdravje ljudi idr.). Program predstavlja srž aktivnosti v okviru WGE (delovne skupine za učinke v okviru konvencije), saj integrira rezultate ICP-jev in EMEP-a in daje s tem osnovno orodje za revizijo sprejetih protokolov znotraj

Dopolnitev upoštevana.

Dopolnitev upoštevana.

Dopolnitev upoštevana.

Obe strokovni skupini sta vključeni v poglavje 4.3.2 Zrak (Zmanjševanje emisij v zrak).

<p>konvencije CLTRAP.</p> <p>Slovenija trenutno v programu ne sodeluje. Sprejete so bile maksimalno dopustne emisije najvažnejših zračnih onesnažil (žveplovih spojin, dušikovih spojin, ozona, v pripravi so težke kovine), v bližnji prihodnosti pričakujemo implementacijo Göteborgski protokola tudi v Sloveniji, zato je za ovrednotenje stanja pri nas glede na stanje in ciljne/tarčne vrednosti emisij po Göteborgski protokolu ta dejavnost nujno potrebna.</p> <p>Stran 36</p> <p>Pri ciljih glede pregleda stanja onesnaženosti tal in vzpostavitvi monitoringa želimo zamenjati alinejo – <u>11 vzorčnih točk na gozdnih zemljiščih v okviru monitoringa poškodovanosti gozdov 2006</u> zapisati naslednjo alinejo:</p> <p>- na 43 vzorčnih točkah 16 x 16 km mreže (že opravljeno) in na 11 vzorčnih točkah na gozdnih zemljiščih; vzorčne točke so del aktivnosti monitoringa poškodovanosti gozdov na 1. in 2. intenzivnostni ravni 2006</p> <p>Glede na površino gozda v Sloveniji in lastnosti gozdnih tal (ohranjenost, prisotnost organske snovi, kopičenje onesnažil, ki prehajajo kot v tla z imisijami) in njen pomen za trajni razvoj gozda, kakovost vode, idr. menimo, da je potrebno za celoviti prikaz onesnaženja v Sloveniji izvajati pregled stanja onesnaženosti tal na gozdnih tleh in sicer na 43 točkah 16 x 16 km mreže monitoringa gozdov na manj intenzivni 1. ravni ter na 11 vzorčnih točkah / ploskvah intenzivnega monitoringa gozdnih ekosistemov (2. intenzivnostna raven).</p>	<p>Dopolnitev upoštevana.</p>
<p>3. Tla</p>	
<p><i>Inštitut za trajnostni razvoj, Anamarija Slabe</i> (predlogi za novo besedilo so zapisani s poudarjenim in nagnjenim tiskom):</p> <p>Glede na dejavnike, ki ogrožajo tla, in so v poglavju tudi naštetih, menimo, da je »pregled stanja onesnaženosti tal...« preozek ukrep.</p> <p>Predlagamo, da se med CILJE uvrsti tudi pregled ogroženosti tal zaradi najpomembnejših drugih dejavnikov, med temi vsaj zaradi erozije, zmanjšanja deleža organske snovi (oba dejavnika sta še posebej povezana) ter zbitosti tal, po možnosti pa tudi zmanjšanje biotske pestrosti v tleh, in sicer vsaj za področja z najbolj ogroženimi kmetijskimi zemljišči.</p> <p>To bi omogočilo ustrezno ukrepanje na osnovi pridobljene ocena stanja.</p>	<p>Dopolnitev je smiselno upoštevana. V okviru poglavja Tla so navedeni vzroki ogrožanja tal (erozija, zmanjševanje org. snovi...), katere se tudi deloma spremlja v okviru pregleda stanja, saj je vključena tudi pedološka analiza in opis tal na preiskovanem področju.</p>

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Center za pedologijo in varstvo okolja, prof. dr. Franc Lobnik (in skupina):

Pošiljamo vam pripombe k poglavju **Tla** v Nacionalnem programu varstva okolja (NPVO), ki so zasnovane na osnovi naših pogledov na gospodarjenje s tlemi v Republiki Sloveniji in javne predstavitve 2. septembra 2004 na MOPE. Po našem mnenju je bilo poglavje tla zastavljeno preozko, kar je pokazala tudi razprava. V predlogu smo s cilji in ukrepi dodatno opredelili naslednje vsebine: opredelitev onesnaženih območij potrebni sanacije, ranljivost tal na fitofarmaceutvska sredstva in sonaravno gospodarjenje s hranili v tleh, evidenca sprememb namembnosti najboljših kmetijskih zemljišč in vzpostavitev baze podatkov kapacitete tal za rastlinam dostopno vodo. Dosedanje izvajanje NPVO in tudi drugih programov povezanih z gospodarjenjem s tlemi je razdrobljeno in premalo učinkovito. Zato kot enega od ukrepov predlagamo tudi krepitev institucionalnih in strokovnih kapacitet na področju gospodarjenja s tlemi.

4.2.3 TLA

Tla so opredeljena kot zgornji del zemeljske skorje, sestavljena iz mineralnih in organskih snovi, vode, zraka in živih organizmov, sožitje žive in nežive narave, ki omogoča obstoj vseh kopenskih organizmov. Tla so življenjski prostor mnogih organizmov, za primarne producente so vir hranil in vode ter medij, v katerem najdejo fizično oporo. Proizvedena biomasa se v zapletenih in medsebojno povezanih snovnih in energetskih sistemih kroženja vrača nazaj v tla, kjer se z razgradnjo spreminja v mineralne snovi.

Zaradi izjemno počasnega nastajanja tal smatramo tla za neobnovljivi oziroma le delno obnovljivi naravni vir s katerim moramo racionalno (trajnostno) gospodariti. Tla kot naravni vir ogrožajo:

- erozija (veterna, vodna);
- onesnaževanje (točkovno in razpršeno);
- urbanizacija;
- zmanjšanje deleža organske snovi;
- salinizacija (zasoljevanje);
- povečanje kislosti tal;
- zmanjšanje biološke pestrosti in
- zbitost tal.

Nekatere posledice degradacije so vidne (erozija, urbanizacija), druge manj (onesnaženost, biološka pestrost), vendar ravno tako ogrožajo človekov obstoj. Vzroki onesnaženosti tal so emisije iz industrijske proizvodnje, intenzivnega kmetijstva, odlaganja odpadkov ter kurišč in prometa. V tleh se nalagajo organske in anorganske nevarne snovi, ki ostajajo v njih tudi po prenehanju onesnaževanja, saj nekatere le počasi razpadajo ali se iz tal izločajo. Stanje kakovosti tal je potrebno spremljati z monitoringi, saj le na ta

Poglavje 4.2.3. Tla se res omejuje samo na pregled stanja in vzpostavitev monitoringa onesnaženosti tal, tako, kot je bilo tudi predstavljeno na delavnici za to poglavje (16.3.2004). Pripombe na strukturo tega poglavja takrat niso bile posredovane.

Naštete vsebine so vključene v NPVO, v okviru drugih poglavij. Tako so npr. onesnažena območja potrebna sanacije vključena v 2. Poglavje ter problematika fitofarmaceutvskih sredstev in gnojil v poglavje 4.3.1 Vode.

Potreba po institucionalni in kadrovski krepitvi na tem področju je dodatno poudarjena.

način lahko pravočasno ukrepamo oziroma usmerjamo človekovo dejavnost tako, da ima čim manjši negativni vpliv na tla in okolje.

V Evropski uniji so ukrepi za varstvo tal zajeti v okviru različnih področij, predvsem na področju varstva voda pred onesnaženjem z nitrati iz kmetijskih virov, odpadkov v zvezi z vnašanjem blat čistilnih naprav v tla, ter tudi v okviru varstva zraka. Na kakovost tal vplivajo tudi ukrepi z omejevanjem emisij iz industrijskih objektov in objektov za rejo živine. V letu 2002 pa je EU pristopila k pripravi posebne tematske strategije za varstvo tal (COM 179, Towards a Thematic Strategy for Soil Protection), v okviru katere bo pripravljena nova Direktiva o spremljanju stanja tal (Soil Monitoring Directive). Večina držav EU ima posnetek stanja tal, mnoge od njih izvajajo tudi redne meritve stanja v 5 do 10 letnem časovnem intervalu (monitoring). Problem je le delna harmonizacija programov, zato so projekti harmonizacije programov in podatkovnih baz prioritetni. Evropska komisija vključuje različne državne in meddržavne organizacije (EEA, JRC, ISO), da z integriranim pristopom, ki temelji na obstoječem znanju in podatkih, sodelujejo pri posodabljanju in prilagoditvi politike varovanja (ohranjanja) tal. Programi, ki jih navaja omenjena strategija, so usmerjeni predvsem na zgoraj navedene grožnje ('8 threats'), načrtovani so tako, da dajejo primerljive rezultate na dolgi rok in upoštevajo tudi nevarnosti oziroma probleme zaradi podnebnih sprememb. Slovenija še nima celovitega pregleda stanja kakovosti tal in nima vpeljanega splošnega monitoringa tal na državni ravni.

CILJ 1: PREGLED STANJA ONESNAŽENOSTI TAL IN VZPOSTAVITEV MONITORINGA TAL

Omenjeni cilj ima dva operativna programa (ukrepa):
Ukrep 1.1: do 2008 zaključiti s pregledom stanja onesnaženosti tal

Ukrep 1.2: vzpostavitev državnega monitoringa kakovosti tal

Ukrep 1.1. Posnetek stanja onesnaženosti tal (2004 – 2008)

Vzorčenje se bo izvajalo na ne gozdnih zemljiščih (slika 5), za gozdna zemljišča je predvidenih 11 vzorčnih točk v okviru programa monitoringa poškodovanosti gozdov (Forest Focus– Slika 4).

Slika 5: Predvidena mreža vzorčnih točk za pregled stanja onesnaženosti tal, Vir: BF, Agronomija – Center za pedologijo in varstvo okolja, 2004

Plan prvega pet-letnega obdobja NPVO (1999 – 2003) je predvideval posnetek stanja onesnaženosti tal na 2692 lokacijah: točke v osnovni mreži 2 km ne glede na rabo tal, 'razredčene' glede na nadmorsko višino (nad 600 metrov so točke v mreži 4 km). Od sprejetja NPVO so bili vzorci tal odvzeti le na 138 lokacijah v letih 1999 in 2001. Iz prejšnjih raziskav izvedenih v letih 1989 do 1995 je bilo v bazo ROTS (Raziskave onesnaženosti tal Slovenije) dodatno vključenih še 209 lokacij. Tako je trenutno v bazi podatkov ROTS opisanih 347 lokacij, ker predstavlja približno 13 % vseh predvidenih lokacij prejšnjega programa NPVO. Z namenom, da bi čim prej zagotovili posnetek stanja tal do leta 2008 in v

Cilj in ukrepi v zvezi s pregledom stanja onesnaženosti tal in vzpostavitvijo monitoringa je vključen v predlog NPVO.

skladu s priporočili delovne skupine za monitoring v okviru EU strategije tal (nov, 2003) predlagamo redkejšo mrežo točk s prioriteto vzorčenja na ne gozdnih zemljiščih: osnovna mreža 4 km pod 600 m nadmorske višine (490 točk) in redka mreža 8 km nad 600 m nadmorske višine (179 točk).

Cilj ukrepa 1 je dokončati posnetek stanja onesnaženosti tal in bo potekal v dveh fazah:

- v osnovni mreži 8x8 km v obdobju 2004 – 2006:
 - 179 vzorčnih točk v mreži 8 x 8 km na ne gozdnih zemljiščih (70 točk že opravljeno) in
 - 11 vzorčnih točk na gozdnih zemljiščih v okviru monitoringa poškodovanosti gozdov
- v mreži 4x4 km (< 600 m) v obdobju 2006 – 2008.

v mreži 4x4 km na ne gozdnih zemljiščih na nadmorski višini nižji od 600 m do skupnega števila 490 vzorčnih točk (90 lokacij je že v bazi).

Ukrep 1.2. Vzpostavitev državnega monitoringa tal

Vzpostavitev monitoringa kakovosti tal, ki bo urejal obveznost, način in pogostnost spremljanja stanja onesnaženosti tal bo potekala usklajeno s pripravo EU direktive na tem področju, predvidoma do konca leta 2006. Vzpostavitev rednega spremljanja onesnaženosti tal je predvidena tudi institucionalna krepitev za njegovo izvajanje.

CILJ 2: OPREDELITEV ONESNAŽENIH OBMOČIJ POTREBNIH SANACIJE

Ukrep 2.1: Priprava tematskih kart onesnaženosti tal območij potrebnih sanacije

Ukrep 2.2: Priprava predloga sanacije s prioriteto uvedbe ustrezne rabe tal za zmanjšanje negativnih učinkov onesnaženosti tal na zdravje ljudi ter pripravo celovitega programa remediacije onesnaženih območij glede na rezultate ukrepa 2.1

V Republiki Sloveniji je z dosedanjimi pregledi onesnaženosti tal ugotovljenih nekaj območij, kjer bi bilo potrebno zmanjšati nadaljnje onesnaževanje ali sanirati tla na onesnaženih območjih (npr. Mežica, Celje, Jesenice, Idrija). Priprava tematskih kart onesnaženosti tal je prvi ukrep, ki bo omogočil pripravo predloga sanacije degradiranih območij in vključuje:

- določitev stopnje onesnaženosti in prostorsko opredelitev posameznih kategorij onesnaženosti glede, na mejne, opozorilne in kritične imisijske vrednosti,
- določitev izvorov, ki so povzročila onesnaženost tal,
- stanje onesnaževanja okolja na ogroženih območjih danes,
- trenutno rabe zemljišč in opredelitev izpostavljenosti prebivalstva onesnažilom v okolju.

Na ogroženih območjih je potrebno poskrbeti za zdravje ljudi, zato je potrebna takojšnja priprava programov sanacije.

Ukrep 2.2 bo omogočil takojšen začetek sanacije s predlogom ustrezne rabe tal (ki zmanjša negativne učinke

Dopolnjev je smiselno upoštevana.

Sanacija okolja (ne samo tal) v degradiranih območjih je vključena v predlog NPVO v 2. poglavju in sicer s ciljem priprave Operativnega programa za obdobje 2008–2012.

onesnažil na zdravje ljudi) in izdelavo celovitega programa remediacije, ki vključuje tudi izvedbe nadaljnjih časovno in finančno zahtevnejših sanacijskih ukrepov.

CILJ 3: DOSEGANJE IZBOLJŠANJA KAKOVOSTI VODA Z UVAJANJEM DOBRE KMETIJSKE PRAKSE, KI ZMANJŠA IZPIRANJE PESTICIDOV, NITRATOV IN DRUGIH HRANIL V VODE NA RANLJIVIH OBMOČJIH, GLEDE NA LASTNOSTI TAL IN PODNEBNE RAZMERE

Ukrep 3.1: strokovno utemeljeno gnojenje po načelih dobre kmetijske prakse in ob upoštevanju mejnih vrednosti letnih vnosov. Vzpostavitev sistema kontrole rodovitnosti tal z obvezno pripravo gnojilnih načrtov.

Ukrep 3.2: Vzpodbujanje izgradnje skladiščnih kapacitet živinskih gnojil.

Ukrep 3.3: Izdelava kart ranljivosti tal za izpiranje fitofarmaceutskih sredstev v podtalnico na občutljivih območjih.

Kmetijska zemljišča pokrivajo 34 % površja Slovenije. Kmetijska dejavnost vpliva tako na kakovost naravnih virov in biološko raznovrstnost, kot tudi na spremembe v pokrajini. Kljub temu da se njen delež in pomen v okviru gospodarskih dejavnosti zmanjšuje, se kmetijstvo na zemljiščih, ki so v uporabi, intenzificira. Tako kmetijstvo na teh območjih močno obremenjuje okolje. V obdobju 1990–1998 se je poraba mineralnih gnojil podvojila. Po tem letu je nekoliko padla in leta 2002 dosegla vrednost okoli 400 kg/ha. V strukturi mineralnih gnojil prevladujejo dušična gnojila, ki dosegajo okoli 70 kg/ha. Povprečni vnos dušika z živinskimi gnojili znaša 154 kg/ha kmetijskih zemljišč. Kmetje preintenzivno gnojijo v večjem delu Slovenije, predvsem pa v ravninskem svetu, kjer je možna največja intenzivnost pridelave. Neustrezne in predvsem nezadostne so skladiščne kapacitete, zbiralniki kot so lagune, gnojišča ali gnojnične jame, ki morajo biti vodo tesni in ne smejo imeti odtoka v površinske ali podzemne vode.

Vnos dušika v tla je večji od odvzema dušika z rastlinami in s tem predstavlja nevarnost, da se hranila vnašajo v vode in s tem vplivajo na njeno kakovost. Presežki dušika se gibljejo od 24 kg/ha na Portugalskem do 256 kg/ha na Nizozemskem (Eurostat 2000), v Sloveniji pa predstavljajo v povprečju 64 kg/ha (MOPE, 2003). Podzemne vode so skoraj izključni vir pitne vode v Sloveniji, le-te pa ležijo pod našimi najbolj rodovitnimi, kmetijsko izkoriščanimi površinami. Ena od prednostnih nalog je torej njihova zaščita.

Usoda fitofarmaceutskih sredstev (FFS) je po njihovi uporabi odvisna od lastnosti pripravka, talnih in podnebnih razmer ter rastline. Izpiranje pesticidov v podtalnice je odvisno od fizikalnih, kemičnih in biotičnih procesov v tleh (sorpcije, transformacije, razgradnje, premeščanja), ki so med posameznimi vrstami tal zelo različni. Te različnosti v povezavi z podnebnimi razmerami niso zajete na zakonodajni ravni, vendar bi jih bilo potrebno upoštevati na programski ravni s stališča zmanjševanja potencialne nevarnosti onesnaževanja podtalnice s strani kmetijstva.

Rezultati državnega monitoringa kakovosti podzemne vode

Dopolnitev je smiselno upoštevana.

Ukrepi glede strokovno utemeljenega gnojenja, izgradnje skladiščnih kapacitet itd. so vključeni v "Operativni program za varstvo voda pred onesnaženjem z nitrati iz kmetijske proizvodnje" v poglavju 4.3.1 Vode.

V istem poglavju je posebno podpoglavje namenjeno zmanjševanju tveganja zaradi uporabe pesticidov, v katerega je bila vključena tudi priprava tematskih kart ranljivosti tal za izpiranje pesticidov v podzemne vode.

iz leta v leto namreč kažejo, da so vsebnosti posameznih FFS pogosto nad dovoljenimi mejnimi vrednostmi (npr. atrazina, metolaklor) v več vodonosnikih. Enostranska prepoved uporabe FFS na širšem vodozbirnem območju ni smotrna in strokovno upravičena. Izdelava tematskih kart ranljivosti tal za izpiranje problematičnih aktivnih snovi na ogroženih območjih je lahko dobra strokovna podlaga za nadaljnje ukrepanje (prepoved uporabe posamezne aktivne snovi na določenem območju glede na talne lastnosti). Izdelane tematske karte bodo tudi strokovna osnova za ugotavljanje ranljivosti tal za izpiranje organskih onesnažil v primeru nepredvidljivih dogodkov (npr. razlitja).

CILJ 4: IZBOLJŠANJE PREGLEDNOSTI SPREMEMBE NAMEMBNOСТИ Z DOBRIM PRIDELOVALNIM POTENCIALOM TAL ZA KMETIJSKO RABO V DRUGE NAMENE

Ukrep 4.1: Uvajanje evidence sprememb namembnosti kmetijskih zemljišč z visokim in dobrim pridelovalnim potencialom tal v Sloveniji

Zakon o urejanju prostora, ki je začel veljati 01.01.2003 ne pozna več usklajevanja med sektorji k prostorskim načrtom. Sprememba namembnosti kmetijskih zemljišč se lahko doseže na osnovi prostorskega načrta občine, tudi brez soglasja MKGP. Podrobnejša pravila za gradnje izven poselitvenih območij naj bi določali državni in občinski prostorski redi, ki so še v pripravi. Metodologije, ki bi ob teh aktivnostih štela kmetijska zemljišča še ni. Nastala je pravna praznina varovanja kmetijskih zemljišč. Potreba po varovanju kmetijskih zemljišč pa ostaja enaka, če ne še bolj pomembna kot doslej, saj smo v zadnjih letih izgubili 30.000 ha zemljišč (Statistični letopis). V skladu z evropsko strategijo varovanja tal (COM, 2002), mora Slovenija čimprej uveljaviti enega izmed modelov varovanja kmetijskih zemljišč. Zato je nujno sistemsko spremljanje spremembe rabe kmetijskih zemljišč (evidentiranje).

CILJ 5: VZPOSTAVITEV BAZE PODATKOV KAPACITETE TAL ZA RASTLINAM DOSTOPNO VODO

Ukrep 5.1: Izračun efektivne poljske kapacitete (EPK) in poljske kapacitete (PK) tal za vodo na trajnih opazovalnih ploskvah, kjer ARSO izvaja dnevne meteorološke meritve

Ukrep 5.2: Izračun EPK in PK tal za vodo na 61 postajah, kjer ARSO izvaja stalna fenološka opazovanja

Ukrep 5.3: Dopolnitev baze podatkov talnega informacijskega sistema z volumsko gostoto tal v horizontih na izbranih profilih

Podatki o meteoroloških dogodkih med letom (RR – padavine, ETP - potencialna evapotranspiracija) in podatki o desorpcijskih lastnostih tal bodo omogočili kvantitativno določitev bilance rastlinam dostopne vode v tekočem vegetacijskem obdobju v različnih vegetacijskih presekih glede na fenofaze rastlin (kmetijska suša). Ta sistem bo omogočal delno napoved kmetijske suše, predvsem pa kvantitativno in objektivno vrednotenje posledic izjemnih vremenskih dogodkov glede na posamezne vrste tal v

Evidence sprememb namembnosti kmetijskih zemljišč so izredno pomembne aktivnosti, ki se že spremljajo v okviru pristojnosti drugih ministrstev (MKGP).

Navedeni ukrepi in naloge v zvezi z vsebnostjo vode v tleh bodo smiselno upoštevani v okviru priprave programa na področju Urejanja voda (zmanjševanje posledic hidroloških suš).

nasprotju z do sedaj uveljavljeno metodologijo izračuna povprečja na katastrsko občino.

Ukrepi se lahko izvajajo zaporedno ali vzporedno, pri čemer ukrepa 5.1 in 5.2 dajeta le točkovno informacijo, ki jo ne bo možno v celoti interpolirati na območje cele Slovenije brez izvajanja ukrepa 5.3. Predlagamo postopno dopolnjevanje baze podatkov o tleh (TIS – talni informacijski sistem) s prioriteto na območjih večje ranljivosti. Možen bo tudi izračun letne bilance rastlinam dostopne vode v tleh, dopolnjeni podatki TIS pa bodo omogočili bolj objektivno ugotavljanje usode hranil in organskih ter anorganskih nevarnih snovi v tleh (FFS in druga onesnažila).

CILJ 6: KREPITEV INSTITUCIONALNIH IN STROKOVNIH KAPACITET NA PODROČJU GOSPODARJENJA S TLEMI (OPCIJA VARSTVA TAL?).

Ukrep 6.1: Izdelava programa varovanja tal v Republiki Sloveniji

Ukrep 6.2: Zagotovitev institucionalne organiziranosti za izvajanje strokovnih, raziskovalnih in izvedbenih nalog za potrebe države in stroke.

Slovenija je do sedaj namenjala malo pozornosti raziskavam tal, zato še ne poznamo celovitega stanja kakovosti tal, kot tudi ne degradacije tal. V Sloveniji že obstajajo baze podatkov o razprostranjenosti in lastnostih tal. Obstajajo nekateri izvedeni projekti, kot so digitalna pedološka karta Republike Slovenije (1:25000), na nekaterih območjih ugotovljeno stanje onesnaženosti tal, vpliv kmetijskih tehnologij na kvaliteto podtalnic (izpiranje hranil) na območjih izbranih podtalnic, zasnova kontrole rodovitnosti tal, vrednotenje zemljišč za spremembo namembnosti (avtoceste, smučišča, urbanizem), kmetijstvo na območju s težjimi pridelovalnimi pogoji, primernost tal za gospodarjenje s tlemi. Rezultati teh projektov so ostali sektorsko in tudi medsektorsko neizkoriščeni in/ali se metodologije teh projektov niso uporabile v praksi (na primer ugotavljanje onesnaženosti tal v kmetijstvu).

Pomanjkanje zmogljivosti na področju gospodarjenja s tlemi se kaže predvsem v dejstvu, da se ukrepi izvajajo pogosto ločeno po ministrstvih (MKGP, MOPE, MORS, MZ), ali celo ločeno znotraj ministrstev po tematskih področjih. Podobno je z zbirkami podatkov o tleh (pedološka karta, rodovitnost tal, onesnaženje tal), katerih vodenje, in poročanje še ni sistemsko urejeno, kot tudi še ni določen način njihovega medsebojnega povezovanja in vzdrževanja. Celostno in trajnostno gospodarjenje s tlemi zato ni mogoče. Toliko bolj, ker tudi ni izdelanega programa varovanja tal RS.

Kot primer navajamo digitalno pedološko karto, ki zaradi nezagotovljenega vzdrževanja baz premalo služi svojemu namenu, t.j. reševanju aktualnih problemov v Sloveniji (suša, onesnaževanje tal in podtalnice, sonaravna raba prostora, dobra kmetijska praksa, kontrola rodovitnosti tal in gnojenja, razvoj podeželja).

Slika 6: Pedološka karta Slovenije

Pedološka karta, ki je osnovni dokument vsake države o tleh,

Pripomba je smiselno upoštevana.

Institucionalna in kadrovska krepitev na tem področju je v predlogu dodatno poudarjena. Na vzpostavitev institucionalne organiziranosti na tem področju je vezana tudi presoja glede ukrepa o pripravi samostojnega programa za varstvo tal.

<p>je izdelana v merilu 1:25000 za celotno ozemlje RS in je od leta 1999 na voljo v digitalni obliki. Digitalna pedološka karta je temeljna evidenca talnega fonda na ravni države, regij, občin ali večjih območij (slika 6). Digitalna pedološka karta ima dva osnovna sloja podatkov: vektorski zapis kartografskih enot z oznakami talnih tipov in točkovne podatke o talnih profilih z informacijami o talnem tipu, opisom in analizami značilnih horizontov (globina, tekstura, pH, vsebnost organske snovi in hranil, kationska izmenjalna kapaciteta).</p>	
<p>4. Gensko spremenjeni organizmi</p>	
<p><i>Umanotera, Marjana Dermelj:</i> Str 16, I – vzpostavitev liste varnih GSO Pri cilju: zagotovitev sledljivosti... Drugo alinejo, ki govori o vzpostavitvi monitoringa ravnanj z GSO je treba bolj konkretizirati. Predvsem bi bilo morda smiselno zapisati kaksno konkretno število, če gre/bo šlo za inšpekcijske preglede.</p> <p>Str 16, II – vzpostavitev liste varnih GSO Opredelitev cilja vzpostavitve liste varnih GSO je sporna vsaj iz dveh razlogov:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pod vprašaj namreč postavlja smiselnost sklicevanja na in spoštovanje načela previdnosti, saj uporaba gensko spremenjenih organizmov ni dovolj preverjena, da bi lahko izključili daljnoročne nevarnosti njihove uporabe in tem tudi negativne posledice za okolje in zdravje ljudi. - V Evropski uniji kmetje gensko spremenjenih organizmov, razen izjem v Španiji, do sedaj niso gojili v komercialne namene. Postavlja se torej vprašanje, od kod bodo predlagatelji seznama varnih GSO črpali podatke, ki bodo seveda primerni za in primerljivi s Slovenskimi razmerami (ekosistemi), na podlagi katerih bodo do leta 2006 sestavili tak seznam varnih GSO. Tudi, če bi v Evropski uniji in morda tudi v Sloveniji začeli sistematično gojiti GSO bi bili eno ali dve leti (rastna sezona 2005 in 2006) prekratko obdobje, da bi lahko 	<p>Dejansko se ta alineja nanaša na vzpostavitev postopkov dela inšpektorjev in sam inšpekcijski nadzor.</p> <p>V letu 2004/2005 je predvideno še dodatno izobraževanje okoljskih inšpektorjev in priprava priročnika za izvajanje nadzora dela z GSO v okviru okoljskega inšpektorata.</p> <p>V letu 2005/2006 pričakujemo tudi prve prijave zaprtih sistemov in sproščanja GSO v Sloveniji, čemu sledi tudi izvajanje inšpekcijskega nadzora. Dokler ne bomo imeli števila prijav zaprtih sistemov in dela z GSO v zaprtih sistemih za različne varnostne razrede, je težko predvideti št. potrebnih nadzorov.</p> <p>Pripomba je upoštevana. Podpoglavje je črtano iz predloga NPVO.</p>

<p>izključili potencialna tveganja rabe določenega GSO v specifičnih ocenah tveganja. To je prekratko obdobje, tudi če upoštevamo, da je bila/bo za GSO, ki be se eventuelno znašli na takem seznamu, izdelana ocena tveganja.</p> <p>Ob formulaciji, ki jo uporabljajo predlagatelji dokumenta je sporno tudi to, da bo o določanju meril na podlagi katerih bo sestavljena taka lista, odločala oba znanstvena odbora, ki med svojimi člani nimata predstavnikov nevladnih organizacij, kot je to praksa v drugih državah. Na tak način bo o tako pomembnem vprašanju odločal le en segment javnosti, kar ni v duhu spoštovanja načel participatorne demokracije. Uvedba nacionalne liste »varnih GSO« je torej problematična in je v nasprotju s spoštovanjem načela previdnosti. Oblikovanje take liste je sporno vsaj iz dveh razlogov:</p> <p>Gornje argumente je bi morali interpretirati tudi v luči splošnih pripomb, ki se nanašajo na nezadostno vlogo ekološkega kmetijstva v predlaganem NPVO.</p> <p>Str 16, III – vzpostavitev liste varnih GSO</p> <p>V predlogu besedila NPVO je omenjena priprava pravil in določitev meril za določanje eksternih stroškov. S to formulacijo imamo dva problema, prvi je ta, ker v NPVO ni predvideno, kaj konkretno nameravajo predlagatelji s temi pravili in določenimi merili storiti, po letu 2006. Ker gre pri NPVO za dokument, ki bo veljal do leta 2008 se zdi nujno, da se v predlog besedila vključijo tudi možni ukrepi, ki bodo izhajali iz zgoraj omenjenih pravil in meril.</p> <p>Drugi problem pa je, da bi po našem mnenju vlada morala sprejeti predpis, ki bo zakonsko opredeljeval in zagotavljal možnost soobstoja in bo, skladno s strateško opredelitvijo države za razvoj okolju bolj prijaznega načina kmetovanja, ščitil tak način kmetovanja. Tak predpis lahko države članice EU sprejmejo na podlagi dopolnjene direktive 2001/18/EC, v členu 26 a.</p> <p>V takem predpisu morajo biti opredeljena osnovna načela in pravila za zagotavljanje soobstoja, nujno mora biti urejeno tudi vprašanje kdo in pod kakšnimi pogoji je odgovoren za soobstoj ter to, kako je s finančnim kritjem škode, do katere pride v primeru izgube trga zaradi kontaminacije GSO v konvencionalnem in/ali ekološkem pridelku.</p>	<p>Pripomba je smiselno upoštevana, dejansko gre za pripravo predpisa, ki bo zagotavljal soobstoj gensko spremenjenih poljščin s konvencionalnim in ekološkim kmetovanjem, v sodelovanju z drugimi pristojnimi Ministrstvi.</p>
<p><i>Inštitut za trajnostni razvoj, Anamarija Slabe</i> (predlogi za novo besedilo so zapisani s poudarjenim in nagnjenim tiskom):</p> <p>Potrebno je bistveno okrepiti vlogo javnosti in NVO v procesih dovoljevanja tako različnih vrst uporabe kot sproščanja GSO v okolje. Ker gre za interesno področje stroke, je treba zagotoviti, da so člani znanstvenih odborov neodvisni in nepristranski. Ker pa gre hkrati za vprašanja razvojnih usmeritev družbe, je vloga javnosti najmanj tako pomembna kot vloga specializirane stroke.</p> <p>Predlagamo, da se to odrazi v besedilu NPVO z naslednjimi</p>	<p>Zakon o ravnanju z gensko spremenjenimi organizmi predvideva sestavo znanstvenih odborov člane teh odborov, ki so strokovnjaki s področij, ki jih zakon v istem členu opredeljuje. Zakon za te strokovnjake - posameznike predpisuje izbor na osnovi ekspertnega sistema ocenjevanja v znanosti in ne predvideva institucionalne zastopanosti. S tem se zagotavlja njihova institucionalna neodvisnost in</p>

<p>dodatki:</p> <p>»S postavitvijo posredovalnice informacij za biološko varnost (http://www.bch.bf.uni.lj.si/) so vzpostavljeni pogoji za izvajanje nadzora nad čezmejnimi gibanjem GSO s postopkom vnaprejšnjega obveščanja med državo izvoznico in uvoznico. Seveda pa je ključen element vseh postopkov dovoljevanja strokovna podpora ekspertov, to je članov dveh znanstvenih odborov, ki dajejo mnenja k izdelani oceni tveganja za posamezni GSO, ki jo zagotovi prijavitelj, pri čemer je pomembna neodvisnost članov znanstvenih odborov in zato vključenost strokovnjakov iz nevladnih institucij oz. organizacij v znanstveni odbor.«</p>	<p>nepriustranskost pri pripravi mnenj v postopku odločanja. V okviru obstoječih zakonskih podlag zato ni možno upoštevati vaše pripombe, ker zakon ne predvideva institucionalne zastopanosti.</p>
<p>4.3 KAKOVOST ŽIVLJENJA</p>	
<p>1. Nacionalni program upravljanja z vodami</p>	
<p><i>Inštitut za trajnostni razvoj, Anamarija Slabe</i> (predlogi za novo besedilo so zapisani s poudarjenim in nagnjenim tiskom):</p> <p>Med naštetimi tremi ukrepi manjka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Priprava sistema nadomestil zaradi omejevanja rabe kmetijskih zemljišč na VVO (do l. 2005) <p>Kmetovalce na VVO zakonodaja omejuje glede rabe zemljišč, zato so upravičeni do ustreznih državnih nadomestil. Vključevanje kmetijskih površin na VVO v SKOP ni rešitev, saj je SKOP program, v katerega se kmetje vključujejo prostovoljno, medtem ko je izpolnjevanje zakonodaje obvezno. (To je jasno v drugih evropskih državah in mora postati tudi v Sloveniji. Vzorov za sisteme nadomestil je najti dovolj.)</p>	<p>Dopolnitev ni upoštevana, ker sistem nadomestil na VVO zaradi omejevanja rabe kmetijskih zemljišč ni predviden.</p>
<p>2. Zrak</p>	
<p>3. Kemikalije</p>	
<p>4. Hrup</p>	
<p>5. Elektromagnetna sevanja</p>	
<p><i>Inštitut za telekomunikacije, mag. Tomi Mlinar:</i></p> <p>stran 67-zadnji odstavek:</p> <p>V prvi alineji zadnjega odstavka je zapisano: 'tipsko certificiranje virov sevanja za mobilno telefonijo (2008)'.</p> <p><u>Naša pripomba:</u> Zakaj so v tipsko certificiranje zajeti le viri sevanj za mobilno telefonijo? Ali nebi veljalo potem tipsko certificirati vse vire sevanja? Vire sevanj za mobilno telefonijo je skoraj nemogoče tipsko certificirati, saj si med več sto lokacijami niti dve nista povsem podobni oz. če bi jih že razvrščali v skupine, bi bilo teh skupin več kot 50, tu pa se lahko vprašamo, ali je to še tipsko.</p> <p><u>Naš predlog:</u> obstoječo alinejo se spremeni v 'certificiranje oddajniških lokacij z visokofrekvenčnimi viri sevanja' ali 'tipsko certificiranje lokacij z visokofrekvenčnimi viri sevanja'. Rok za izvedbo se skrajša na leto 2006 ali največ 2007, ker je po naših izkušnjah za to dovolj dve leti. Predlagamo uvedbo t.i. 'certifikata o varnosti' za oddajniško lokacijo. Certifikat se lahko imenuje tudi kako drugače, npr. 'certifikat</p>	<p>Pripomba je smiselno upoštevana glede na argumente (tipsko certificiranje je črtano iz predloga NPVO).</p>

<p>sevalne obremenitve lokacije'. V tem certifikatu, ki bi bil del ostale dokumentacije za lokacijo (npr. gradbenega dovoljenja, itd.), bi bili natančno opisani vsi viri sevanja in njihov prispevek k skupni obremenitvi okolice. Podatke bi dobili s standardiziranimi meritvami ali za enostavnejše lokacije z izračuni. Torej, vsaka oddajniška lokacija bi tako imela ustrezen potrjen certifikat, ki ga izda ustrezno ministrstvo. Vsaka pomembna sprememba na lokaciji (npr. povečanje oddajniške moči), pomeni tudi izdajo novega certifikata. Za pridobitev certifikata skrbi lastnik/skrbnik lokacije.</p>	
<p><i>Zavod za varstvo pri delu d.d., Tom Zickero (paginacije se nanašajo na poglavje):</i></p> <p><i>Stran 25 (odstavek 3)</i></p> <p>Praktično nemogoče se nam zdi, da bi se lahko primerjala poročila o prvih meritvah visokofrekvenčnega elektromagnetnega polja z izračuni izdelanimi na osnovi modelov. Kot vemo, Uredba o elektromagnetnem sevanju v naravnem in življenjskem okolju (Ur. l. RS, 70/96) predpisuje merjenje povprečne efektivne vrednosti gostote pretoka moči v določeni točki v prostoru. Izračun na osnovi modela pa je možno narediti le za maksimalno možno obremenjenost te iste točke z viri visokofrekvenčnega elektromagnetnega sevanja. Ker gre v primeru meritev mobilnih sistemov za vire visokofrekvenčnega elektromagnetnega polja, ki se časovno spreminjajo, je praktično nemogoče primerjati poročila o prvih meritvah z izračunanimi rezultati na osnovi modelov, saj gre za dve popolnoma različni metodi določanja vrednosti elektromagnetnega polja v določeni točki prostora. Zelo omejene so tudi možnosti upoštevanja realne okolice virov, ki pa ima lahko zelo močan vpliv na porazdelitev in velikost polja. Ravno tako je nemogoče nadzirati lastnike virov, če se držijo predvidenih moči na oddajnih sistemih. Prava slika obremenjenosti v neki točki prostora je lahko podana le na podlagi periodičnih meritev dejanskih vrednosti, ko so viri v normalnih obratovalnih stanjih.</p> <p><u>Predlog ZVD d.d.:</u> Predlog našega podjetja je, da se na karti obremenjenosti okolja z visokofrekvenčnimi viri elektromagnetnega sevanja eksplicitno označi točke, kjer so bile prve in periodične meritve opravljene. Prav tako je vsaj v primeru meritev mobilnih operaterjev potrebno napisati opozorilo, da gre za meritve časovno spremenljivih sistemov in da podana izmerjena vrednost ne zagotavlja, da se polje v določeni točki prostora ne more v določenem časovnem obdobju znatno povečati oziroma spremeniti.</p> <p>Na kartah naj se navajajo tudi rezultati, dobljeni pri izdelavi strokovnih ocen (izračunov). Zato je potrebno določiti tudi metodo, po kateri se bodo rezultati takšnih izračunov prikazovali na tako pomembnem dokumentu kot je karta obremenjenosti okolja. Menimo, da ni dovolj le številčno prikazati, kje so meje elektromagnetnega polja prekoračene glede na mejne vrednosti po Uredbi, temveč je potreben temeljit grafični prikaz razširjanja elektromagnetnega valovanja v horizontalnih in vertikalni ravnini v okolici vira sevanja.</p>	<p>V karti obremenjenih območij bo poleg geografskega prikaza lokacij virov EMS tudi podatkovna baza v kateri bodo natančno opisani vsi viri sevanja na posamezni lokaciji in njihov prispevek k skupni obremenitvi.</p>

stran 25 – tipsko certificiranje

Že iz osnov delovanja mobilnih sistemov je poznano, da gre za modularne sisteme, ki jih sestavlja več enot. Bazna postaja sestavlja osnovna enota v katero se lahko modularno dodaja število prometnih kanalov, ki so za določeno bazno postajo predvideni. Tako ena bazna postaja lahko deluje z enim ali večjim številom prometnih kanalov. Vsak dodaten prometni kanal pa okolje dodatno obremenjuje z elektromagnetnim sevanjem.

Vsi podatki, ki so potrebni za delovanje bazne postaje se krmilijo preko nadzornega sistema tako, da izvajalec meritve ali kdorkoli drug nima in ne more imeti vpogleda v to kaj se z določeno bazno postajo v okolju dogaja.

Vsaka bazna postaja ima tudi svojo antensko enoto. Vendar pa tudi sama antenska enota ne more predstavljati tipske zadeve. Vsako antensko enoto je namreč možno mehansko nagniti za določen kot, ki izboljša pokrivanje v določeni smeri. Vsaka stopinja naklona antenskega sistema pa lahko bistveno spremeni vrednosti elektromagnetnega polja v posamezni točki prostora (vpliv odbojev)..

Menimo, da je na podlagi vseh naštetih navedb jasno, da so tudi v primeru tipiziranih baznih postaj edini relevantni podatki o obremenjenosti v okolici izmerjene vrednosti, ki jih je treba v ustreznih rokih obnoviti. Zaključimo lahko, da tipiziranje baznih postaj nima pravega smisla.

Predlog ZVD: naše izkušnje in izkušnje tujih strokovnjakov kažejo na to, da tipiziranje baznih postaj ne pove veliko o obremenjenosti konkretne okolice z neionizirnim sevanjem. Naše izkušnje temeljijo na več kot 700 izmerjenih sistemih mobilne telefonije. Ves razvoj meritev in tudi izdelava strokovnih ocen tako v svetu kot tudi v Republiki Sloveniji pelje v smer, kjer se vedno bolj natančno definirajo merilne metode in metode izračuna visokofrekvenčnega elektromagnetnega polja.

Menimo, da je potrebno definirati na kakšen način se bodo strokovne ocene izvajale in s kakšnimi programi (pravilni vhodni antenski podatki, grafičen prikaz, upoštevanje odbojev, horizontalen izris na več ravneh v primeru več nadstropne stavbe itd.)

V primeru meritev pa je potrebno definirati natančen postopek meritve virov visokofrekvenčnega elektromagnetnega sevanja (merjene veličine, metoda meritve, primerna oprema, kalibrirane antene itd.)

Menimo, da nas le pravilen in enoten postopek izvedbe meritev lahko pripelje do vedno bolj točnih merilnih rezultatov in spoznanj o obremenjenosti z elektromagnetnim valovanju v našem okolju.

stran 25 (3 odstavki)

Karta obremenjenosti okolja z viri EMS **ne more biti namenjena odločanju v upravnih postopkih v zvezi s posegi v prostor**. V takšen namen je potrebno narediti strokovno oceno za predvideno ozko območje v okolici vira

Pripomba je smiselno upoštevana glede na argumente (tipsko certificiranje je črtano iz predloga dokumenta).

Karta obremenjenih območij se bo izdelala v dveh nivojih:

- Makro nivo za javnost (karta

<p>EMS. Za predvideno lokacijo je potrebno natančno določiti objekte v bližini vira EMS in njihov vpliv upoštevati v izračuni elektromagnetnega polja v določeni točki prostora.</p> <p>Vse te podatke je zaradi razsežnosti takšnega projekta praktično nemogoče upoštevati v generalni karti obremenjenosti okolja z viri EMS.</p> <p>Predlog ZVD d.d.: Sam namen izdelave karte obremenjenosti okolja z viri EMS mora biti predvsem namenjen širšemu prebivalstvu, da si pridobi vpogled v vrednosti elektromagnetnega polja, ki se nahajajo v določenem okolju. Prav tako bo potrebno definirati, na katero horizontalno ravnino (višina 1m, 5 m, itd.) se bo karta obremenjenosti nanašala. Samo številsko podajanje ocen (primer: vrednosti so prekoračene na višini x metrov in v razdalji y metrov) se nam ne zdi smiselno za takšno karto, saj ljudje ne dobijo vpogleda kakšne vrednosti se nahajajo v njihovem okolju. Prav tako je ljudem mnogo bolj domač in tudi razumljiv grafičen prikaz podanih vrednosti.</p>	<p>1:5000 z vrisanimi lokacijami virov EMS, podatki o lastniku lokacije, varnostni odmiki ter drugimi tehničnimi in splošnimi podatki..)</p> <p>- Mikro nivo za načrtovalce/občine (računalniška obdelava mikrolokacije z grafičnimi vrisanimi varnostnimi območji). To je načeloma 3D prikaz v obliki .jpeg formatov</p> <p>Karta obremenjenosti okolja z viri EMS bo služila kot pomoč pri odločanju v upravnih postopkih v zvezi s posegi v prostor, kjer se pojavljajo EMS v naravnem in življenjskem okolju v skladu z Zakonom o varstvu okolja ter Zakonom o urejanju prostora.</p>
<p><i>Slovenski inštitut za kakovost in meroslovje, mag. Radovan Pajntar:</i></p> <p>Stran 67</p> <p>Cilj: Na podlagi zbranih in obdelanih poročil o prvih meritvah in obratovalnem monitoringu za vire EMS in izračunov na osnovi modelov se izdelata prostorski prikaz sevalne obremenitve območij obremenjenih z EMS.</p> <p>Menimo, da na osnovi zbranih in obdelanih poročil o prvih meritvah in obratovalnem monitoringu za vire EMS in izračunov na osnovi modelov ni mogoče izdelati konsistentnega zemljevida virov neionizirnih sevanj. Razlog je v osnovi ta, da merilni postopki in numerični izračuni različnih pooblaščenih izvajalcev tovrstnih storitev med seboj niso niti najmanj primerljivi. Smatramo, da je najprej potrebno natančno definirati merilne postopke in način vrednotenja merilnih rezultatov za tiste vire neionizirnih sevanj, ki imajo kompleksen radiofrekvenčni spekter, zapleteno časovno dinamiko ter močno neizotropen smerni diagram, in pri katerih je prisoten problem zagotavljanja polarizacijske ustreznosti meritve. Brez natančne definicije merilnih postopkov in postopkov vrednotenja merilnih rezultatov, ki so sam temelj bodoče podatkovne baze o virih EMS, je popolnoma nemogoče graditi zemljevid virov neionizirnih sevanj. Trdimo lahko, da rezultati meritev različnih pooblaščenih izvajalcev ta trenutek ne premorejo niti minimalnega skupnega imenovalca, na osnovi katerega bi jih bilo mogoče medsebojno uskladiti. Menimo, da je naloga pristojnih organov v R Sloveniji, da natančno predpišejo merilne postopke in postopke vrednotenja merilnih rezultatov, katere morajo pri meritvah upoštevati vsi pooblašчени izvajalci meritev. Še veliko bolj kaotične razmere vladajo na področju računskih ocen oziroma numeričnega modeliranja virov EMS. Izdelki različnih pooblaščenih izvajalcev tovrstnih storitev so tako različni, da se zdi, kot da ne obravnavajo enakega problema. Tudi za področje računskih ocen smatramo, da je naloga pristojnih organov v</p>	<p>Podatki o opravljenih prvih meritvah in obratovalnem monitoringu bodo služili kot posnetek dejanskega stanja in ocena sevalne obremenitve glede na uredbo. Meritve, ki se izvajajo s Pravilnikom o prvih meritvah in obratovalnem monitoringu za vire elektromagnetnega sevanja ter o pogojih za njegovo izvajanje (Uradni list RS, št. 70/96) naj bi potrdile ocene sevalnih obremenitev v okolici virov na osnovi računskih modelov</p> <p>Na podlagi tehničnih podatkov o virih sevanja, ki so pomembni za oceno sevalnih obremenitev se s pomočjo računskih modelov izdelata prostorski prikaz sevalne obremenitve območij obremenjenih z EMS. Rezultati sevalnih obremenitev, ki bodo predstavljeni na karti obremenjenih območij se upoštevajo za najbolj neugodne razmere, ter s tem pomenijo največje možne sevalne</p>

<p>R Sloveniji, da predpišejo natančne metode numeričnega modeliranja virov EMS.</p> <p>Slovenski inštitut za kakovost in meroslovje je pripravljen ponuditi strokovno pomoč pri definiciji merilnih postopkov in načina vrednotenja merilnih rezultatov. Prav smo pripravljeni ponuditi strokovno pomoč pri definiciji postopkov numeričnega modeliranja virov EMS.</p> <p>Drugi ukrepi v zvezi z EMS: <i>tipsko certificiranje virov sevanja za mobilno telefonijo</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Po našem mnenju virov elektromagnetnega sevanja za mobilno telefonijo na noben način ni mogoče tipsko certificirati, saj za to ni prav nikakršne strokovne, tehnične ali fizikalne osnove. Tipsko certificiranje ni mogoče zato, ker dejansko niti dva vira elektromagnetnega sevanja za mobilno telefonijo v R Sloveniji nista povsem enaka. Viri elektromagnetnega sevanja za mobilno telefonijo se med seboj razlikujejo po: <ul style="list-style-type: none"> - Številu instaliranih sistemov (NMT, GSM900, GSM1800, UMTS, mikrovalovne povezave, drugo). - Številu aktivnih kanalov v posameznih sistemih. - Uporabi/neuporabi tehnike preskakovanja frekvenc. - Oddajni moči vsakega posameznega kanala in to v vseh sistemih. - Konfiguraciji antenskega sistema: <ul style="list-style-type: none"> - Vrsta uporabljenih anten in njihove električne značilnosti - Prostorska umestitev posameznih anten, višina nad tlemi. - Usmerjenost anten (azimut, elevacija) in polarizacija. - Napajalno vezje antenskega sistema, medsebojne povezave med antenami, antenske skupine... <p>V primeru virov elektromagnetnega sevanja za mobilno telefonijo je sevalne obremenitve v praktično skoraj vseh primerih mogoče ovrednotiti s frekvenčno ponderirano gostoto moči S [W/m^2]. Glede na raznolikost konfiguracij virov elektromagnetnega sevanja za mobilno telefonijo se gostota moči $S(r, \theta, \varphi)$ v prostoru okrog vira od primera do primera lahko zelo razlikuje, celo za več velikostnih razredov. V tem smislu je tipsko certificiranje virov EMS z vidika sevalnih obremenitev popolnoma nemogoče.</p>	<p>obremenitve.</p> <p>Pripomba je smiselno upoštevana glede na argumente (tipsko certificiranje je črtano iz predloga dokumenta).</p>
<p>6. Okolje v urbanih območjih</p>	
<p><i>Inštitut za trajnostni razvoj, Anamarija Slabe</i> (predlogi za novo besedilo so zapisani s poudarjenim in nagnjenim tiskom):</p> <p>V tem poglavju je nujno omeniti ZELENE POVRŠINE V URBANIH OBMOČJIH (UO), česar v besedilu nismo zasledili. Ustrezno upravljane oz. vzdrževane zelene površine so bistvene za zagotavljanje kakovosti bivanja in zdravja prebivalcev UO, še posebej v večjih in velikih mestih.</p>	<p>Zelene površine smo v besedilu o urbanem okolju izpostavili med tistimi okoljskimi faktorji, ki pomembno vplivajo na kakovost življenja in zdravje prebivalcev v</p>

<p>Nadalje so pomembne za ohranjanje biotske raznovrstnosti v UO, za kakovost mikroklima v različnih letnih časih, za kakovost zraka, ter nenazadnje za sprostitev in rekreacijo prebivalcev UO.</p> <p>Hkrati so zelene površine med najbolj ogroženimi elementi UO: izpostavljene so stihiji, neustreznemu upravljanju in pohlepu po zaslužku na račun splošnega javnega dobrega (slednje najpogosteje povzroča krčenje zelenih površin oziroma njihovo pozidavo ali kako drugačno spremembo rabe).</p> <p>Zelene površine v UO obsegajo parke, zelenice, drevorede, zelene robove ob cestah in poteh, brežine (avto)cest, vrtove ob hišah, vrtičke (najpogosteje kot večje ali manjše kolonije vrtičkarskih območij), pa tudi (včasih precej obsežna) kmetijska zemljišča na območju UO, ter druge vrste in oblike »poraslih površin«.</p> <p>V UO velikih mest (LJ, MB...) morda še posebej izstopa vrtičkarska dejavnost, ki je v veliki meri neurejena in zato vir najrazličnejših težav, je pa po drugi strani izjemno pomemben način rabe zelenih površin, ki ob ustreznem upravljanju in ravnanju omogočajo vrsto javnih koristi. To so prepoznali v mnogih velikih mestih po vsem svetu in to obliko rabe ustrezno legalizirali ter uredili z nekaterimi splošnimi predpisi na nacionalni in/ali lokalni ravni.</p> <p>Zato zaradi pomena zelenih površin in kompleksnosti urejanja njihovega »položaja« in rabe predlagamo, da se med ukrepe za doseg ciljev doda še tretji, ki naj se glasi:</p> <p>- priprava operativnega programa za ureditev varovanja, statusa in načina rabe zelenih površin v urbanih območjih.</p>	<p>urbanih območjih, zato bodo upoštevane tudi v pripravi strateških smernic za urbano okolje. Sicer pa o urejanju zelenih površin govorita še dva krovna dokumenta. In sicer Strategija prostorskega razvoja Slovenije izpostavlja t.i. zelene sisteme mest, medtem ko Državni prostorski red govori tako o zelenih sistemih mest na splošno, pri namenski rabi pa tudi o zelenih površinah. Prostorske rede in strategije pa bodo morale pripraviti tudi vse občine v RS. To je toliko bolj pomembno zato, ker so za t.i. vrtičkarje pristojne občine.</p>
<p><i>Mednarodna podiplomska šola Jožefa Stefana, prof. dr. Aleksander Zidanšek:</i></p> <p>Pogrešam bolj opredeljeno vlogo trajnostnega prometa, še posebej v večjih mestih, kjer promet predstavlja veliko obremenitev za okolje, pa tudi izgubo časa za dnevne migrante. Zato bi si želel bolj obširno vključitev vizijw razvoja slovenske prometne politike, ki naj zagotavlja človeku in okolju prijazen sistem prometa, ki bo hkrati tudi trajnostno naravnano. Zato bi bilo potrebno povečati uporabnost javnega potniškega prometa, koles in drugih prevoznih sredstev, ki manj ali celo nič ne onesnažujejo. Kot razumem, na ministrstvu za promet pripravljajo posebno strategijo, a vseeno bi v tem programu lahko bil promet močnejše vključen.</p>	<p>Trajnostni transport je vključen v poglavje 4.3.6 Urbano okolje, kot eno izmed prednostnih tem evropske tematske strategije za urbano okolje. Slovenija sodeluje pri pripravi EU strategije in bo skladno s tem pripravila strateške smernice za trajnostno mobilnost (2006).</p>
<p>4.4 ODPADKI IN INDUSTRIJSKO ONESNAŽEVANJE</p>	
<p>1. Odpadki</p>	
<p>2. Industrijsko onesnaževanje</p>	
<p><i>Marko Jerovčnik:</i></p> <p>Kaj boste naredili s takimi tovarnami, kot je Glin Tip Brest Nazarje in Glin Grif Nazarje??? Prosim za odgovor!!!!</p>	<p>NPVO določa ključne okoljske cilje in prednostne naloge, ki temeljijo na oceni stanja okolja in prevladujočih trendov. Vaše</p>

	<p>vprašanje presega okvir NPVO. Sicer pa tako kot za vse obrate, tudi za obe omenjeni tovarni velja, da morata obratovati skladno z slovensko zakonodajo ter upoštevati mejne vrednosti in pravila ravnanja v zvezi s tem.</p> <p>Po podatkih Agencije za okolje (ARSO) Glin tip Brest ni nikoli poročal o emisijah snovi v zrak. Glin grif Nazarje pa poroča samo o dveh kurilnih napravah na LES, ki pa z ekološkega vidika nista večji onesnaževalki okolja. Problematične naprave so sušilniki iverja, ki jih je nekdanj upravljaj Glin pohišstvo d.o.o.. Sedaj z njimi upravlja verjetno Glin tip Brest, ki pa ni še nikoli poročal o emisijah snovi v zrak.</p>
<p>5. POMEMBNI AKTERJI VARSTVA OKOLJA</p>	
<p><i>Društvo Fokus:</i></p> <p>Razdelek 5.1. Državna in lokalna uprava, podpoglavje Državna uprava, 6. odstavek</p> <p>Predlagamo naslednje spremembe (podčrtani del teksta): Za doseganje ciljev tega nacionalnega programa varstva okolja bo morala državna uprava glede na naloge in možnosti v naslednjih letih zagotoviti čimbolj učinkovito izvrševanje zakonodaje ter se osredotočiti na ekonomske in finančne instrumente in zagotoviti ustrezne spodbude. Med ekonomskimi in finančnimi instrumenti bo potrebno dati večji poudarek na ustrezne oblike finančnega jamstva (zavarovanja, bančne garancije, kavcije in druge oblike varščin,...) za uvajanje okolju prijaznih tehnologij in naložb, ki prispevajo k varstvu okolja ter na kredite z ugodno obrestno mero za take naložbe. Nadaljevati bo potrebno z ustrezno politiko okoljskih dajatev in postopoma ukiniti okolju škodljive spodbude ter izjeme za plačilo dajatev. Dokončno bo potrebno vzpostaviti trg s pravicami do emisije toplogrednih plinov. <u>Državna uprava bo vzpostavila politiko in začela z izvajanjem 'zelenih' javnih naročil, kjer bo kot ekonomsko prednost upoštevala okoljske zahteve za proizvode oziroma tehnologije, na podlagi katerih so bili naročani proizvodi proizvedeni. Z izvajanjem zelenih javnih naročil bo tako državna uprava postavljala zgled in s promocijo zelenih nabav spodbujala industrijo k razvoju okolju prijaznejših tehnologij.</u></p> <p>utemeljitev: Spremembe predlagamo zato, ker želimo, da se pomembnost t. i. zelenih naročil izpostavi.</p>	<p>Dopolnitev je upoštevana.</p>

Predlagamo naslednje spremembe (podčrtani del teksta):

Konvencija ZN o spremembi podnebja – je za Slovenijo začela veljati 29. 2. 1996. V okviru te konvencije je za Slovenijo najpomembnejše izvajanje Kjotskega protokola, kljub temu, da še ne velja. Slovenija ga je ratificirala 2.8.2002. Slovenija bo na tem področju delovala v skladu s strategijo EU in bo usklajena stališča tudi zastopala na konferencah pogodbenic konvencije. V okviru EU si bo Slovenija prizadevala za svetovno vodstvo EU na področju podnebnih sprememb, še posebej v pogovorih o reševanju izziva spreminjanja podnebja po letu 2012. Slovenija bo v mednarodnih pogajanjih aktivno podpirala zmanjševanje emisij toplogrednih plinov v skladu z najnovejšimi spoznanji IPCC o potrebnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov.

Pri izvajanju Kjotskega protokola bo v Sloveniji v naslednjem obdobju dana prioriteta sprejemanju in izvajanju politik varčne in učinkovite rabe energije, razvoja obnovljivih virov energije, trajnostne mobilnosti, zmanjševanja količin odpadkov, recikliranja in ponovne rabe odpadkov ter trajnostnega kmetovanja. Prioriteta Slovenije bo tudi ozaveščanje, izobraževanje in informiranje o spreminjanju podnebja. Določen poudarek bo dan tudi uveljavljanju mehanizmov Kjotskega protokola, vendar le v primeru, da zmanjšanja slovenskih emisij toplogrednih plinov ne bo mogoče doseči z domačimi politikami in ukrepi:

- mehanizma skupnega izvajanja - pogodbenice sodelujejo pri zmanjševanju skupnih antropogenih emisij toplogrednih plinov tako, da si med seboj delijo enote zmanjšanja emisij toplogrednih plinov kot rezultat skupnih projektov in

- mehanizma čistega razvoja - pomagati pogodbenicam, ki niso v aneksu I konvencije, da pridejo preko projektov s pogodbenicami, ki so v aneksu I do potrjenega zmanjšanja emisij toplogrednih plinov; pogodbenice iz aneksa I, udeleženske v teh projektih, pa lahko tako potrjeno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov uveljavljajo kot del izpolnitve obveznosti za količinsko zmanjševanje emisij po protokolu.

Do leta 2005 bo v Sloveniji tudi vzpostavljen sistem trgovanja z emisijami kot tretjim mehanizmom izvajanja Kjotskega protokola. Nacionalni organ za potrjevanje projektov v okviru mehanizmov skupnega izvajanja in čistega razvoja, naj bi bil v Sloveniji vzpostavljen do leta 2008.

utemeljitev: Slovenija se mora začeti zavedati svoje odgovornosti v boju proti spreminjanju podnebja. Proaktivnost in zastopanje višjih ciljev pri zmanjševanju emisij toplogrednih plinov sta tako nalogi Slovenije. Poleg tega mora Slovenija na prvem mestu vplivati na zmanjšanje domačih emisij toplogrednih plinov, ne pa dajati očitno prioriteto samo implementaciji t. i. fleksibilnih mehanizmov.

Dopolnitev besedila je upoštevana.

7. KOMUNICIRANJE IN IZOBRAŽEVANJE	
<p><i>Društvo Fokus:</i></p> <p>Razdelek 7.3. Ozaveščanje, 2. odstavek</p> <p>Predlagamo naslednjo spremembo (podčrtani del teksta):</p> <p>Eden od ukrepov doseganja ciljev trajnostnega razvoja je okoljsko ozaveščanje oz. krepitev zavesti o skupni odgovornosti za stanje v okolju in vzpodbujanje pripravljenosti za spreminjanje sistema vrednot in življenjskega sloga vseh prebivalcev Republike Slovenije. V skladu s ključnimi okoljskimi prednostnimi nalogami EU in Nacionalnega programa varstva okolja bomo s pomočjo različnih komunikacijskih kanalov, orodij in aktivnosti skušali krepiti okoljsko in etično zavest ter razvoj vrednot in spremembe navad prednostno pri naslednjih področjih: podnebne spremembe, narava in biotska raznovrstnost, okolje in zdravje ter kakovost življenja, ravnanje z odpadki ter potrošništvo. Pri tem bomo aktivneje sodelovali predvsem z vsemi pomembnimi akterji varstva okolja ter znanstvenimi in raziskovalnimi institucijami, podjetji, in z namenom doseganja večjega učinka spodbujali povezovanje obstoječih ter razvoj novih programov na področju ozaveščanja. Konkretni cilji ozaveščanja in ukrepi so predstavljeni v posameznih poglavjih nacionalnega programa. Posebno pozornost bi morali nameniti še naslednjim ciljem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Zmanjšanje porabe energije v gospodinjstvih in uporaba obnovljivih virov energije</u> - Zmanjšanje porabe vode v gospodinjstvih in onesnaževanja vodnih virov - Zmanjšanje količin gospodinskih odpadkov na izvoru, doslednejše ločevanje odpadkov v gospodinjstvih - Povečanje uporabe alternativnih oblik mobilnosti in odgovornejša raba avtomobila - Uveljavljanje principov trajnostne potrošnje in proizvodnje <p>Utemeljitev: Zmanjšanje porabe energije in povečanje rabe obnovljivih virov energije je pomemben cilj, ki bo – če bo dosežen – ne le eden učinkovitih korakov za reševanje problema podnebnih sprememb, temveč bo pripomogel k bolj gospodarnemu ravnanju z viri in manjši odvisnosti Slovenije od uvoženih fosilnih goriv.</p> <p>Razdelek 7.4. Vzgoja in izobraževanje, zadnji odstavek</p> <p>Predlagamo naslednjo spremembo:</p> <p>Ukrepi za doseganje navedenih ciljev so naslednji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vzpostavitev in okrepitev medsektorskega povezovanja (MOPE- MŠZŠ); - Priprava dodatnih okoljskih vsebin in njihova integracija v naravoslovne in družboslovne predmete v vse stopnje izobraževalnega sistema; - Pripraviti ponudbo interdisciplinarnih seminarjev in delavnic za pedagoške delavce; 	<p>Dopolnitev je upoštevana.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Opredelitev vsebin za prenos javnih funkcij s področja vzgoje in izobraževanja v formalnih in neformalnih oblikah; - Razvijati in <u>decentralizirati</u> program Eko šol kot enega od načinov izvajanja vsebin 6. okoljskega akcijskega programa; - Odpiranje vzgojno-izobraževalnih procesov navzven predvsem na izvedbeni ravni; - Priprava in vzpostavitev posebne spletne strani/ stičišča z zbirom aktivnosti s področja vzgoje in izobraževanja. <p>Utemeljitev: Trenutno je program Eko šol v rokah nekaj ljudi, ki imajo premočno vlogo pri odločanju o tem, kaj v program Eko šol sodi in kaj ne. Poleg tega je sodelovanje v programu v nekaterih primerih onemogočeno. Zaradi tega je potrebno program decentralizirati.</p>	<p>Pripomba je smiselno upoštevana.</p>
<p><i>Mednarodna podiplomska šola Jožefa Stefana, prof. dr. Aleksander Zidanšek:</i></p> <p>Osveščanje in izobraževanje je prav tako zelo dobro poudarjeno. Ker je to dolgoročno najboljši način varovanja narave in okolja, bi bilo prav, da bi bilo poudarjeno še močneje, tako da bi bilo vključeno v vse elemente programa in v cilje na posameznih področjih, ki bodo lažje dosegljivi, ko bomo vsi skupaj bolj okoljsko osveščeni.</p>	<p>Ozaveščanje in izobraževanje je dovolj dobro poudarjeno, prizadevali si bomo tudi za dosledno izvajanje zastavljenih ciljev na tem področju.</p>
<p>8. FINANCIRANJE</p>	
<p><i>Društvo Fokus:</i></p> <p>Razdelek 8. Financiranje, 5. odstavek</p> <p>Predlagamo naslednje spremembe (podčrtani del teksta):</p> <p>V naslednjem kratkoročnem obdobju želi Ministrstvo za okolje, prostor in energijo v prvi vrsti preveriti učinkovitost obstoječih okoljskih dajatev (taksa za obremenjevanje zraka z emisijami CO₂, taksa za obremenjevanje voda, vodna povračila) in vzpodbujanje trajnostnega sistema ravnanja z odpadki in zmanjševanja količin odpadkov na izvoru, ki naj povrnejo stroške škode obremenjevanja okolja, povzročene v preteklem času in postanejo tako imperativ trajnostnega gospodarskega razvoja. V nadaljevanju se bo politika usmerila v vzpostavitev pravnih in ekonomskih mehanizmov za uveljavitev ekonomske cene rabe vode ter trajnostnega upravljanja z naravnim dobrom. Skrb za varstvo okolja narekuje spremembe v strukturi in usmeritvi posameznih že uvedenih okoljskih dajatev ter razširitev palete ekonomskih instrumentov varstva okolja skladno z opredelitvijo v predpisih, ki urejajo varstvo okolja: trgovanje s pravicami do emisije, finančna jamstva za namene varstva okolja, <u>skupne naložbe v projekte varstva okolja</u>, uvedba znaka za okolje in sistema okoljskega vodenja organizacij. Skladno z usmeritvami 6. akcijskega okoljskega programa Skupnosti je ključna prioriteta NPVO dolgoročno ukinitve za varstvo okolja negativnih subvencij; zato je visoko na listi prioritet politike varstva okolja v naslednjem kratkoročnem obdobju do leta 2008 tudi vzpostavitev okoljske reforme javnih financ. <u>Glavne značilnosti okoljske reforme javnih financ, za katero se zavzema NPVO, so poleg ukinitve okolju škodljivih subvencij</u></p>	<p>Pripomba in dopolnitev besedila je smiselno upoštevana.</p>

<p>še: <u>dosledno spoštovanje načela onesnaževalec plača, zagotavljanje fiskalne nevtralnosti, kar pomeni le delno recikliranje okoljskih davkov nazaj v okoljske projekte, ter 'zelena' javna naročila.</u></p> <p>utemeljitev: Internalizacija eksternih stroškov je eden od osnovnih ciljev okoljske reforme javnih financ, zaradi tega mora biti poudarjeno načelo onesnaževalec plača. Fiskalna nevtralnost je pomembna zaradi tega, ker je dvig okoljskih davkov mogoče uporabiti ne le za okoljske projekte, temveč tudi za omogočanje znižanja davkov na drugih področjih, npr. davkov na delo. Pomembnost 'zelenih' javnih naročil je bila izpostavljena že zgoraj.</p>	
<p>9. SPREMLJANJE IZVAJANJA</p>	
<p><i>Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo, Prof. dr. Franc Batič:</i></p> <p>Stran 107:</p> <p>V pregledu spremljanja in izvajanja ukrepov in doseganja ciljev po področjih (Tabela 2) na področju biodiverzitete bi bilo potrebno sodelovati z MŠZŠ in MKGP pri vzpostavitvi slovenskega vozlišča za biodiverziteteto. Kot je znano je pobudnik in organizator te dejavnosti Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, vendar bi NPVO moral tudi to aktivnost dati v svoj program, kajti organizacija vozlišča in fizična pozicija bo po vsej verjetnosti znotraj struktur MOPE, ki po slovenski in EU zakonodaji že centralno skrbi za področje narave.</p>	<p>Projekt Slovenskega vozlišča za biodiverziteteto sicer v NPVO ni eksplicitno omenjen, je pa vsekakor zajet in vključen v Nacionalni program varstva narave, ki je sestavni del NPVO.</p> <p>V okviru "Operativnega programa ohranjanja biotske raznovrstnosti s programom upravljanja območij Natura 2000" so navedene tudi aktivnosti v zvezi s vzpostavitvijo spremljanja stanja biotske raznovrstnosti in raziskovalno dejavnostjo na tem področju, kamor je vključen tudi ta projekt.</p>
<p><i>Gozdarski Inštitut Slovenije, Primož Simončič:</i></p> <p>Stran 107</p> <p>Predlagamo da se tekst v stolpcu »Spremljanje izvajanja ukrepov oziroma doseganje ciljev« za področje gozdov (predhodno smo predlagali spremembo v Gozdni ekosistemi - program Forest Focus) zamenja :</p> <p>Vzpostavitev državne mreže za monitoring gozdnih ekosistemov in spremljanje stanja gozdov v skladu z aktivnostmi programa »Forest Focus« na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 16x16 km mreži, intenzivnostna raven 1 - na stalnih raziskovalnih ploskvah 2. intenzivnostne ravni monitoringa - spremljanje gozdnih požarov in izvajanje preventivnih ukrepov za preprečevanje gozdnih požarov <p>V stolpcu z naslovom »Indikatorji« predlagamo, da se poškodovanosti gozdov in osutosti doda tudi stanje gozdnih ekosistemov, če je to glede na uporabo mednarodne metodologije mogoče.</p>	<p>V okviru Tabele za spremljanje izvajanja (Priloga 2) ostaja edini kazalec stanja "Poškodovanost gozdov in osutost dreves" tako, kot je bil ta kazalec ovrednoten že v Poročilu o stanju okolja 2002. Nove kazalce (indikatorje) bo mogoče dodajati, ko bo za te izdelana jasna in mednarodno primerljiva metodologija.</p>